Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (treće prošireno vijeće)

24. rujna 2019.*

„Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Tržište standardnih/kataloških omotnica i posebnih ispisanih omotnica – Odluka kojom se utvrđuje povreda članka 101. UFEU-a – Djelomično poništenje zbog povrede obveze obrazlaganja – Odluka o izmjeni – Postupak nagodbe – Novčane kazne – Osnovni iznos – Iznimna prilagodba – Granica od 10 % ukupnog prihoda – Članak 23. stavak 2. Uredbe (EZ) br. 1/2003 – Načelo *non bis in idem* – Pravna sigurnost – Legitimna očekivanja – Jednako postupanje – Kumuliranje sankcija – Proporcionalnost – Pravičnost – Neograničena nadležnost”

U predmetu T-466/17,

Printeos, SA, sa sjedištem u Alcalá de Henaresu (Španjolska),

Printeos Cartera Industrial, SL, sa sjedištem u Alcalá de Henaresu,

Tompla Scandinavia AB, sa sjedištem u Stockholmu (Švedska),

Tompla France, sa sjedištem u Fleury-Mérogisu (Francuska),

Tompla Druckerzeugnisse Vertriebs GmbH, sa sjedištem u Leonbergu (Njemačka),

koje zastupaju H. Brokelmann i P. Martínez-Lage Sobredo, odvjetnici,

tužitelji,

protiv

Europske komisije, koju zastupaju F. Castilla Contreras, F. Jimeno Fernández i C. Urraca Caviedes, u svojstvu agenata,

tuženika,

povodom zahtjeva na temelju članka 263. UFEU-a kojim se najprije zahtijeva djelomično poništenje Odluke Komisije C(2017) 4112 *final* od 16. lipnja 2017. o izmjeni Odluke C(2014) 9295 *final* od 10. prosinca 2014. u vezi s postupkom na temelju članka 101. [UFEU-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (AT.39780 – Omotnice) i, podredno, smanjenje iznosa novčane kazne izrečene tužiteljima,

OPĆI SUD (treće prošireno vijeće),

u sastavu: M. van der Woude, predsjednik, S. Frimodt Nielsen, V. Kreuschitz (izvjestitelj), N. Półtorak i E. Perillo, suci,

* Jezik postupka: španjolski

tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 3. travnja 2019.,

donosi sljedeću

Presudu

I. Okolnosti spora

A. Upravni postupak koji je doveo do donošenja prvotne odluke

1 Svojom Odlukom C(2014) 9295 *final* od 10. prosinca 2014. u vezi s postupkom na temelju članka 101. [UFEU-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (AT.39780 – Omotnice) (u daljnjem tekstu: prvotna odluka) Europska komisija utvrdila je da su, među ostalim, tužitelji, Printeos SA, Tompla Sobre Exprés SL, koji je postao Printeos Cartera Industrial SL, Tompla Scandinavia AB, Tompla France i Tompla Druckerzeugnisse Vertriebs GmbH, povrijedili članak 101. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru (EGP) time što su od 8. listopada 2003. do 22. travnja 2008. sudjelovali u zabranjenom sporazumu sklopljenom i provedenom na europskom tržištu standardnih kataloških omotnica i posebnih ispisanih omotnica, uključujući u Danskoj, Njemačkoj, Francuskoj, Švedskoj, Ujedinjenoj Kraljevini i Norveškoj. Taj je zabranjeni sporazum imao za cilj usklađivanje prodajnih cijena, podjelu kupaca i razmjenu osjetljivih poslovnih informacija. Uz tužitelje zabranjeni sporazum uključivao je i sudjelovanje grupe Bong (u daljnjem tekstu: Bong), grupe GPV France SAS and Heritage Envelopes Ltd (u daljnjem tekstu: GPV), grupe Holdham SA (u daljnjem tekstu: Hamelin) i grupe Mayer-Kuvert (u daljnjem tekstu: Mayer-Kuvert), koje su također adresati prvotne odluke.

2 Prvotna odluka donesena je u okviru postupka nagodbe na temelju članka 10.a Uredbe Komisije (EZ) br. 773/2004 od 7. travnja 2004. o postupcima koje Komisija vodi na temelju članaka [101. i 102. UFEU-a] (SL 2004., L 123, str. 18.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 298.) i Obavijesti Komisije o vođenju postupaka nagodbe s ciljem donošenja odluka u skladu s člankom 7. i člankom 23. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 u predmetima kartela (SL 2008., C 167, str. 1., u daljnjem tekstu: Obavijest o nagodbi).

3 S obzirom na utvrđenu povredu (članak 1. stavak 5. prvotne odluke) Komisija je tužiteljima izrekla, zajedno i solidarno, novčanu kaznu u iznosu od 4 729 000 eura (članak 2. stavak 1. točka (e) prvotne odluke).

4 Upravni postupak koji je doveo do donošenja prvotne odluke pokrenula je Komisija na vlastitu inicijativu, na temelju informacija i dokumenata koje je proslijedio anonimni doušnik. Dana 14. rujna 2010. provela je provjere u skladu s člankom 20. stavkom 4. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101. i 102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.) u prostorima tužiteljâ i drugih društava uključenih u zabranjeni sporazum u Danskoj, Španjolskoj, Francuskoj i Švedskoj. Druge provjere provedene su 1. listopada 2010. i 31. siječnja 2011. u Njemačkoj (uvodna izjava 16. prvotne odluke).

5 Tužitelji su 22. listopada 2010. Komisiji podnijeli zahtjev za primjenu pokajničkog programa na temelju Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2006., C 298, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 62., u daljnjem tekstu:

Obavijest o suradnji) (uvodna izjava 17. prvotne odluke), kao i analogan zahtjev pred Comisión Nacional de la Competencia, koji je kasnije preimenovan u Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (Tijelo nadležno za tržišno natjecanje, Španjolska, u daljnjem tekstu: CNC).

6 CNC je 15. ožujka 2011. pokrenuo postupak radi istrage postojanja povrede članka 101. UFEU-a i analognih španjolskih pravila o tržišnom natjecanju koju je počinilo, među ostalim, društvo Tompla Sobre Exprés, uključujući njegova španjolska društva kćeri, samo na tržištu papirnatih omotnica u Španjolskoj (predmet S/0316/10, Sobres de papel (papirnate omotnice)). Komisija u tom pogledu nije prihvatila zahtjev tužiteljâ da iskoristi svoje pravo na temelju članka 11. stavka 6. Uredbe br. 1/2003 u pogledu pokretanja postupka, čime bi CNC-u prestala nadležnost za primjenu članka 101. UFEU-a. Taj je postupak doveo do toga da je CNC 25. ožujka 2013. donio odluku kojom se tim društvima izriče ukupna novčana kazna u iznosu od 10 141 530 eura zbog njihova sudjelovanja na španjolskom tržištu, tijekom razdoblja od 1977. do 2010., u zabranjenim sporazumima koji su imali za cilj određivanje cijena i podjelu poziva na dostavu ponuda koje je izdavala španjolska uprava, a koji su se odnosili na isporuku prethodno ispisanih omotnica za izbore i referendume na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini, podjelu ponude prethodno ispisanih omotnica za komercijalnu upotrebu za velike klijente, određivanja cijena neispisanih omotnica i ograničenje tehnologija. Slijedom tužbe koju je podnio, među ostalim, prvi tužitelj, Audiencia Nacional, Sala de lo Contencioso (Visoki nacionalni sud, vijeće za sporove, Španjolska) djelomično je poništio je tu odluku u dijelu u kojem se njome utvrdio iznos izrečene novčane kazne te je predmet vratio CNC-u kako bi ponovno utvrdio navedeni iznos u skladu s primjenjivim pravnim kriterijima.

7 Budući da su sve stranke na koje se to odnosi iskazale svoj interes za sudjelovanje u raspravama o nagodbi, Komisija je 10. prosinca 2013. pokrenula postupak predviđen člankom 10.a Uredbe br. 773/2004, u okviru kojeg je održala bilateralne sastanke sa svakom od stranaka (uvodne izjave 19. i 20. prvotne odluke).

8 Na sastanku od 21. siječnja 2014. Komisija je tužiteljima predstavila sveobuhvatni pregled zabranjenog sporazuma, uključujući svoju analizu dokaza kojima je raspolagala.

9 Tužitelji su 24. veljače 2014. dostavili neformalni dokument, tzv. „non paper”, u kojem su zatražili da Komisija prilikom određivanja iznosa novčane kazne uzme u obzir, kao prvo, novčanu kaznu koju je izrekao CNC jer je ta novčana kazna već sama za sebe iznosila 10 % njihova ukupnog prihoda u 2012., kao drugo, činjenicu da su oni činili grupu „monoproizvođača”, odnosno namijenjenu proizvodnji jednog jedinog proizvoda, i, kao treće, točku 37. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58., u daljnjem tekstu: Smjernice), koja Komisiji omogućuje, s obzirom na pojedinosti danog slučaja, odstupanje od opće metodologije za utvrđivanje kazni ili od ograničenja navedenih u točki 21. tih smjernica.

10 Umjesto drugog sastanka, uz suglasnost tužiteljâ, Komisija je elektroničkom poštom od 17. lipnja 2014. predstavila sveobuhvatan prikaz bitnih kriterija koje treba uzeti u obzir prilikom određivanja iznosa planirane novčane kazne, poput vrijednosti prihoda od prodaje koje su tužitelji ostvarili u 2007., odnosno 143 316 000 eura, i njihov prihod u 2013., odnosno 121 728 000 eura te trajanje njihova sudjelovanja u povredi itd. Tužitelji su odgovorili elektroničkom poštom od 18. lipnja 2014. potvrđujući vrijednost prihoda od prodaje i prihod koje je navela Komisija i navodeći da u tom smislu nemaju bitnih očitovanja.

11 Na sastanku od 24. listopada 2014. Komisija je obavijestila tužitelje o metodama i kriterijima za izračun iznosa novčane kazne, odnosno, kao prvo, o udjelu (15 %) vrijednosti prihoda od prodaje (143 316 000 eura u 2007.) koji je upotrijebljen za određivanje osnovnog iznosa kazne, kao drugo, o trajanju povrede tužiteljâ (četiri godine i šest mjeseci), kao treće, o dodatnom iznosu od 15 %, kao četvrto, o nepostojanju olakotnih ili otegotnih okolnosti, kao peto, o neprimjeni multiplikatora, kao šesto, o najvećoj dopuštenoj kazni od 12 171 800 eura (10 % ukupnog prihoda tužiteljâ u 2013.), kao

sedmo, o iznimnom smanjenju iznosa kazne na temelju točke 37. Smjernica zbog posebnih okolnosti slučaja, uključujući činjenicu da su osnovni iznosi svih stranaka zabranjenog sporazuma prelazili granicu od 10 % predviđenu člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003, kao osmo, o dodatnom smanjenju zbog svojstva „monoproizvođača" grupe tužiteljâ, kao deveto, o nemogućnosti odobravanja smanjenja zbog postojanja kazne koju je izrekao CNC jer je zabranjeni sporazum na koji se odnosila potonja kazna različit od onoga koji je istraživala Komisija i morao se sankcionirati neovisno i u skladu s primjenjivim pravilima, koja se razlikuju od onih koje je primijenila Komisija, kao deseto, o planiranom smanjenju od 50 % u skladu s točkama 24. i 25. Obavijesti o suradnji, kao jedanaesto, o planiranom smanjenju od 10 % u skladu s točkom 32. Obavijesti o nagodbi i, naposljetku, o rasponu iznosa kazne od 4 610 000 do 4 848 000 eura, čiji su najveći iznos tužitelji morali prihvatiti u svojem prijedlogu nagodbe.

12 Tužitelji su 7. studenoga 2014. podnijeli svoj prijedlog nagodbe prihvativši vrijednost prihoda od prodaje i prihod koje je utvrdila Komisija te najveći iznos kazne od 4 848 000 eura.

13 Komisija je 18. studenoga 2014. donijela obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.

14 Tužitelji su 20. studenoga 2014. potvrdili, u skladu s točkom 26. Obavijesti o nagodbi, da obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku odgovara sadržaju njihova prijedloga nagodbe i da se i dalje obvezuju slijediti postupak nagodbe.

15 U prvotnoj odluci, u pogledu izračuna izrečenih kazni, Komisija je utvrdila osnovni iznos svakog predmetnog poduzetnika (uvodne izjave 71. do 84. prvotne odluke) na način kako je to sažeto u sljedećoj tablici:

Trgovačko društvo	Vrijednost prihoda od prodaje EUR	Koeficijent ozbiljnosti povrede	Trajanje	Dodatan iznos	Osnovni iznos EUR
Bong	140 000 000	15 %	4,5	15 %	115 500 000
[…] GPV	125 086 629	15 %	4,5	15 %	103 196 000
Hamelin	185 521 000	15 %	4,416	15 %	150 717 000
Mayer-Kuvert	70 023 181	15 %	4,5	15 %	57 769 000
Printeos […]	143 316 000	15 %	4,5	15 %	118 235 000

16 Nadalje, u uvodnim izjavama 85. do 87. prvotne odluke Komisija je smatrala da nije potrebno prilagoditi osnovne iznose na temelju točaka 28. i 29. Smjernica, osim u slučaju društva Mayer-Kuvert, na koje je trebalo primijeniti smanjenje od 10 % zbog njegova ograničenog sudjelovanja u povredi.

17 Pod naslovom „Prilagodba osnovnih iznosa" Komisija je navela da su, s obzirom na to da su se prodaje većine predmetnih stranaka obavljale na jednom jedinom tržištu, na kojem su one sudjelovale u zabranjenom sporazumu tijekom nekoliko godina, u praksi svi iznosi kazni mogli dosegnuti granicu od 10 % ukupnog prihoda i da je primjena te granice više pravilo nego iznimka (uvodna izjava 88. prvotne odluke). U tom smislu Komisija je podsjetila na sudsku praksu Općeg suda koji je primijetio da takav pristup može dovesti do sumnji s obzirom na načelo prema kojem kazna mora imati neposrednu vezu s povredom i s njezinim autorom jer u određenim okolnostima može dovesti do situacije u kojoj se svako razlikovanje ovisno o ozbiljnosti povrede ili o olakotnim okolnostima više ne može odraziti na iznos kazne (presuda od 16. lipnja 2011., Putters International/Komisija, T-211/08, EU:T:2011:289, t. 75.). Uzimajući u obzir posebne okolnosti ovog predmeta, Komisija je smatrala prikladnim upotrijebiti svoju diskrecijsku ovlast i primijeniti točku 37. Smjernica koja joj dopušta odstupanje od metodologije iz Smjernica (uvodne izjave 89. i 90. prvotne odluke).

18 Uvodne izjave 91. i 92. prvotne odluke glase kako slijedi:

„(91) U ovom slučaju osnovni iznos prilagođava se na način koji uzima u obzir udio vrijednosti prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela u ukupnom prihodu kao i razlike među strankama ovisno o njihovu osobnom sudjelovanju u povredi. Ukupno gledano, kazne će se odrediti na razini koja je proporcionalna povredi i koja proizvodi dovoljno odvraćajući učinak.

(92) Posljedično, primijenit će se smanjenje izračunane kazne za sve stranke. U posebnim okolnostima ovog slučaja i s obzirom na činjenicu da su sve stranke bile uključene, u različitoj, ali znatnoj mjeri, u prodaji standardnih kataloških omotnica i posebnih ispisanih omotnica, predlaže se smanjenje od 98 % za kaznu koju treba izreći za povredu društva GPV, 90 % za društvo Tompla, 88 % za društva Bong i Mayer-Kuvert te 85 % za društvo Hamelin.”

19 Rezultat te prilagodbe osnovnih iznosa može se sažeti na sljedeći način (vidjeti također tablicu u uvodnoj izjavi 93. prvotne odluke):

Trgovačko društvo	Osnovni iznos prije prilagodbe EUR	Smanjenje	Osnovni iznos nakon prilagodbe EUR
Bong	115 500 500	88 %	13 860 000
GPV	103 196 000	98 %	2 063 920
Hamelin	150 717 000	85 %	22 607 550
Mayer-Kuvert	57 769 000	88 %	6 932 280
Printeos	118 235 000	90 %	11 823 500

20 Nadalje, Komisija je tužiteljima odobrila dodatna smanjenja iznosa kazne za 50 % na temelju Obavijesti o suradnji i za 10 % na temelju točke 32. Obavijesti o nagodbi (uvodne izjave 99., 102. i 103. prvotne odluke). Na temelju odgovarajućih relevantnih pravila, društvima Hamelin i Mayer-Kuvert odobreno je smanjenje iznosa njihovih kazni, redom, za 25 % i 10 % (suradnja) i za 10 % (nagodba) (uvodne izjave 100. do 103. prvotne odluke).

21 Naposljetku, iz uvodnih izjava 104. do 108. prvotne odluke, pod naslovom „Sposobnost plaćanja”, proizlazi da je Komisija nakon potkrijepljenih zahtjeva koje su podnijela društva Bong i Hamelin u skladu s točkom 35. Smjernica smanjila iznose njihovih kazni na 3 118 000 eura i na 4 996 000 eura. Tužitelji nisu podnijeli analogan zahtjev Komisiji niti su dobili smanjenje na temelju te točke.

B. Presuda u predmetu T-95/15

22 Nakon tužbe tužiteljâ, koja se temeljila na članku 263. UFEU-a i odnosila, najprije, na djelomično poništenje prvotne odluke, Opći sud poništio je presudom od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722), članak 2. stavak 1. točku (e) prvotne odluke zbog toga što je sadržavala nedostatno obrazloženje u smislu članka 296. drugog stavka UFEU-a (presuda od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija, T-95/15, EU:T:2016:722, t. 57. i 58. i točka 1. izreke).

23 Razmatranja u prilog tom poništenju iznesena su u točkama 45. do 56. presude od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722).

24 Presuda od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722) postala je konačna.

C. Presuda u predmetu T-201/17

25 Slijedom nove tužbe prvog tužitelja, podnesene tajništvu Općeg suda 31. ožujka 2017., povodom, najprije, zahtjeva na temelju članka 268. UFEU-a za naknadu štete nastale zbog Komisijina odbijanja da tužitelju isplati zatezne kamate na glavnicu kazne koja je vraćena nakon poništenja prvotne odluke, Opći sud naložio je presudom od 12. veljače 2019., Printeos/Komisija (T-201/17, u žalbenom postupku, EU:T:2019:81) Europskoj uniji, koju zastupa Komisija, da prvom tužitelju nadoknadi štetu koju je pretrpio plaćanjem iznosa od 184 592,95 eura, uvećanog za zatezne kamate. Komisija je protiv te presude podnijela žalbu upisanu pod brojem C-301/19 P.

D. Ponovno pokretanje upravnog postupka i donošenje pobijane odluke

26 Nakon presude od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722) Komisija je 29. ožujka 2017. uputila tužiteljima dopis u kojem ih je obavijestila da namjerava donijeti novu odluku kojom će im izreći novčanu kaznu u iznosu jednakom iznosu novčane kazne izrečene u prvotnoj odluci, pri čemu je pojasnila kriterije koje je uzela u obzir pri izračunu novčanih kazni izrečenih predmetnim poduzetnicima, osobito metodologiju primijenjenu na temelju točke 37. Smjernica. Također je pozvala tužitelje da svoja očitovanja podnesu u roku od tri tjedna od zaprimanja navedenog dopisa.

27 Tužitelji su svoja očitovanja podnijeli u dopisu od 17. travnja 2017., pri čemu su tvrdili da je donošenje nove odluke protivno načelu *ne bis in idem* s obzirom na to da poništenje prvotne odluke presudom od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722) nije bilo isključivo postupovne prirode i da je navedenom odlukom također povrijeđeno njihovo temeljno pravo na dobru upravu, predviđeno člankom 41. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja). Tužitelji su usto smatrali da je predviđena novčana kazna diskriminirajuća u odnosu na njih i da je, u skladu s presudom od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4, t. 11.) Komisija radi pravičnosti trebala uzeti u obzir novčanu kaznu koju im je CNC izrekao u svojoj odluci od 25. ožujka 2013.

28 Komisija im je Odlukom C(2017) 4112 *final* od 16. lipnja 2017. o izmjeni prvotne odluke (u daljnjem tekstu: pobijana odluka), koja je bila upućena samo tužiteljima, zajedno i solidarno izrekla novčanu kaznu od 4 729 000 eura (članci 1. i 3., kao i uvodne izjave 8. i 9. navedene odluke).

29 Kao prvo, u uvodnoj izjavi 7. pobijane odluke ističe se da činjenica da je Opći sud djelomično poništio prvotnu odluku zbog nedostatnog obrazloženja ima samo postupovni doseg. Stoga se to poništenje ne može kvalificirati kao oslobođenje u smislu članka 50. Povelje (presuda od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, t. 59. do 63. i 693. do 695.), te je Komisija mogla nastaviti upravni postupak od onog trenutka u kojem je nastala nezakonitost (presude od 9. prosinca 2014., Lucchini/Komisija, T-91/10, EU:T:2014:1033, t. 173. i od 9. prosinca 2014., SP/Komisija, T-472/09 i T-55/10, EU:T:2014:1040, t. 277.).

30 Kao drugo, u uvodnoj izjavi 8. pobijane odluke pojašnjava se da ta odluka „sadržava dodatne informacije o primijenjenoj metodologiji i o činjenicama koje je Komisija uzela u obzir prilikom utvrđivanja i prilagodbe osnovnih iznosa novčane kazne, kao što je navedeno u uvodnim izjavama 88. do 93. [prvotne] odluke”.

31 Kao treće, u uvodnim izjavama 10. do 22. pobijane odluke Komisija objašnjava metodologiju i razloge za „prilagodbe” osnovnih iznosa novčanih kazni na temelju točke 37. Smjernica, na kojima se temelje uvodne izjave 88. do 95. prvotne odluke.

32 Komisija u uvodnoj izjavi 14. pobijane odluke ističe da je uzela u obzir minimalno smanjenje koje je potrebno kako bi osnovni iznos novčane kazne koju treba izreći svakom od predmetnih poduzetnika smanjila ispod granice od 10 % i pritom osigurala da prilagođeni osnovni iznos odražava usporedivost njihova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu. Usto je pojasnila da bi ujednačeno smanjenje za sve predmetne poduzetnike dovelo do situacije u kojoj bi svaki od njih neopravdano ostvario minimalno smanjenje koje je potrebno kako bi se osnovni iznos smanjio ispod granice od 10 % poduzetnika čiji osnovni iznos najviše prelazi navedenu granicu, odnosno društva GPV, što bi dovelo do novčanih kazni koje ne odražavaju težinu njihove povrede i ne osiguravaju dovoljno odvraćajući učinak.

33 U uvodnoj izjavi 15. pobijane odluke navodi se da je Komisija najprije prilagodila osnovni iznos za svakog od predmetnih poduzetnika tako što je uzela u obzir udio vrijednosti prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela u ukupnom prihodu (u daljnjem tekstu: omjer proizvoda/prihoda). Međutim, prilagodbama provedenim u prvotnoj odluci također se nastojalo osigurati da prilagođene novčane kazne uvijek odražavaju težinu cijele povrede a da se pritom ipak ne iskrivi relativna težina odnosnih osnovnih iznosa za predmetne poduzetnike koja odgovara njihovu usporedivom sudjelovanju u zabranjenom sporazumu. Ti su elementi metodologije utjecali na pojedinačna smanjenja odobrena svakom od predmetnih poduzetnika.

34 U skladu s uvodnom izjavom 16. pobijane odluke, u prvotnoj se odluci uzeo u obzir omjer proizvoda/prihoda svakog predmetnog poduzetnika, koji se izračunao kao omjer ukupnog prihoda od prodaje omotnica i ukupnog svjetskog prihoda u 2012. Poduzetnik s većim omjerom proizvoda/prihoda ostvario je veće smanjenje proizvoda/prihoda ili barem jednako onomu koje je odobreno poduzetniku s manjim omjerom proizvoda/prihoda. Omjeri navedeni u tablici A dokazuju da su svi poduzetnici, osim društva Hamelin, imali vrlo visoke pojedinačne omjere proizvoda/prihoda. Međutim, nakon prijenosa sredstava za proizvodnju omotnica društvo Hamelin više nije prikazivalo prodaju proizvoda koji je predmet kartela u 2012., zbog čega se njegov omjer proizvoda/prihoda procijenio na temelju usporedbe njegova prihoda iz 2012. s prodajom proizvoda koji je predmet kartela, koju je izvršilo njegovo bivše društvo kći.

35 U uvodnoj izjavi 17. pobijane odluke ističe se da je smanjenje od 98 % koje je odobreno GPV-u bilo potrebno kako bi se njegov prihod smanjio ispod granice od 10 %. Budući da je GPV bio poduzetnik s najvećim omjerom proizvoda/prihoda, drugi su poduzetnici ostvarili manja smanjenja, koja su utvrđena pojedinačno te su odražavala njihove omjere proizvoda/prihoda i relativnu težinu osnovnih iznosa koji su im dodijeljeni.

36 U uvodnoj izjavi 18. pobijane odluke pojašnjava se da bi obično linearno smanjenje na temelju pojedinačnih omjera proizvoda/prihoda dovelo do neopravdanih rezultata i iskrivilo relativnu težinu osnovnih iznosa. Na temelju takvog pristupa, na primjer, prilagođeni osnovni iznos društva Mayer-Kuvert (s omjerom proizvoda/prihoda od 76 %) bio bi veći od prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ (s omjerom proizvoda/prihoda od 90 %), dok je prije prilagodbe njihov osnovni iznos bio više nego dvostruko veći od osnovnog iznosa društva Mayer-Kuvert. Stoga se metodologijom upotrijebljenom u prvotnoj odluci radi pravičnosti nastojala ponovno uspostaviti ravnoteža između prilagođenih osnovnih iznosa utvrđivanjem pojedinačnih smanjenja koja ne odražavaju samo omjere proizvoda/prihoda, nego i usporedivost pojedinačnog sudjelovanja predmetnih poduzetnika, koje proizlazi iz neprilagođenih osnovnih iznosa.

37 Komisija u uvodnoj izjavi 19. pobijane odluke ističe da je smatrala da je, iako je Hamelin imao znatno manji omjer proizvoda/prihoda od drugih poduzetnika, bilo potrebno smanjiti i novčanu kaznu koja mu se namjeravala izreći kako bi se uzela u obzir činjenica da je njegova uloga u zabranjenom sporazumu bila slična ulozi navedenih poduzetnika. S obzirom na njegov omjer proizvoda/prihoda, smanjenje osnovnog iznosa za društvo Hamelin bilo je najmanje u odnosu na smanjenja koja su ostvarili svi drugi poduzetnici.

38 Iz uvodne izjave 20. pobijane odluke proizlazi da, iako Komisija nije uzela u obzir drugu fazu te metode te je smanjenja temeljila samo na omjeru proizvoda/prihoda predmetnih poduzetnika, Hamelin nije ostvario smanjenje te je njegov osnovni iznos bio otprilike 1275 % veći od prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ, dok je vrijednost prihoda od prodaje društva Hamelin bila tek 30 % veća od vrijednosti prihoda od prodaje tužiteljâ.

39 U uvodnoj izjavi 21. pobijane odluke zaključuje se da odabrana metoda i odobreno smanjenje dovode do toga da osnovni iznos novčane kazne izrečene društvu Hamelin odražava njegovo usporedivo sudjelovanje u zabranjenom sporazumu, kao i težinu i trajanje povrede, te da je dovoljno odvraćajući.

40 Tablica A navedena u uvodnoj izjavi 22. pobijane odluke u biti odgovara tablici iz točke 50. presude od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722), pri čemu joj je dodan dodatni stupac s omjerima proizvoda/prihoda predmetnih poduzetnika za 2012. (vidjeti točku 34. ove presude).

Trgovačko društvo	V [rijednost prihoda od prodaje EUR] (2007.)	Koeficijent ozbiljnosti povrede	Trajanje (godine)	Dodatan iznos	Osnovni iznos (EUR)	Omjer proizvoda/prihoda	Prilagodba/smanjenje	Prilagođeni osnovni iznos
[…] GPV	125 086 629	15 %	4,5	15 %	103 196 000	93 %	0,98	2 063 920
[Printeos]	143 316 000	15 %	4,5	15 %	118 235 000	90 %	0,90	11 823 500
Bong	140 000 000	15 %	4,5	15 %	115 500 000	80 %	0,88	13 860 000
Mayer--Kuvert	70 023 181	15 %	4,5	15 %	57 769 000	76 %	0,88	6 932 280
Hamelin	185 521 000	15 %	4,416	15 %	150 717 000	17 %	0,85	22 607 550

41 U skladu s uvodnom izjavom 23. pobijane odluke presuda od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722) nije utjecala na ostale faze metode utvrđivanja novčanih kazni koja se primijenila u prvotnoj odluci, tako da one nisu ponovno objašnjene u pobijanoj odluci. Međutim, s obzirom na zahtjev tužiteljâ iz njihova dopisa od 17. travnja 2017. da se uzme u obzir novčana kazna koju je izrekao CNC, Komisija najavljuje da će na njega odgovoriti u uvodnim izjavama 46. do 55. navedene odluke.

42 Tako su, kao četvrto, u uvodnim izjavama 46. do 55. pobijane odluke pojašnjeni razlozi zbog kojih Komisija odbija navedeni zahtjev, pri čemu podsjeća da je tijekom postupka koji je doveo do donošenja prvotne odluke već obavijestila tužitelje da ne smatra ni potrebnim ni korisnim uzeti u obzir novčanu kaznu koju je izrekao CNC. Komisija se u tom pogledu pozvala, među ostalim, na vlastitu praksu odlučivanja (Odluka Komisije 89/515/EEZ od 2. kolovoza 1989. o postupku primjene članka 85. Ugovora o EEZ-u (IV/31.553 – Zavarene mreže) (SL 1989., L 260, str. 1.)), kao i na presudu od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4).

43 Kao peto, što se tiče prilagodbe osnovnih iznosa novčanih kazni na temelju točke 37. Smjernica, Komisija u uvodnoj izjavi 58. pobijane odluke odbija argument tužiteljâ istaknut u njihovu dopisu od 17. travnja 2017. prema kojem su, s jedne strane, smanjenja osnovnih iznosa diskriminirajuća u odnosu na njih i prema kojem su, s druge strane, oni trebali ostvariti smanjenje od 95,3671 % kako bi se propisno odražavao njihov omjer proizvoda/prihoda.

44 U odgovoru na argument tužiteljâ da postoje očite razlike u odnosu na granicu od 10 % ukupnog prihoda, Komisija u uvodnoj izjavi 59. pobijane odluke u biti ističe da se smanjenja nije namjeravalo utvrditi na razini kojom se jamči da je odnos između prilagođenih osnovnih iznosa i ukupnih prihoda isti za sve predmetne poduzetnike. Prema njezinu mišljenju, prema ustaljenoj sudskoj praksi, činjenica da je poduzetniku na temelju primjene metode izračuna osnovnih iznosa novčanih kazni izrečena novčana kazna u većem postotku njegova ukupnog prihoda od postotka novčanih kazni izrečenih svim drugim poduzetnicima pojedinačno, nije protivna načelima jednakog postupanja i proporcionalnosti.

II. Postupak i zahtjevi stranaka

45 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 27. srpnja 2017. tužitelji su pokrenuli ovaj postupak.

46 Na prijedlog trećeg vijeća Opći sud odlučio je, u skladu s člankom 28. svojeg Poslovnika, uputiti predmet proširenom sastavu.

47 Na prijedlog suca izvjestitelja Opći sud (treće prošireno vijeće) odlučio je otvoriti usmeni dio postupka i u okviru mjera upravljanja postupkom predviđenih člankom 89. Poslovnika postavio je Komisiji pisano pitanje o utvrđivanju omjera proizvoda/prihoda društva GPV. Komisija je na to pitanje odgovorila u određenom roku.

48 Na raspravi održanoj 3. travnja 2019. saslušana su izlaganja stranaka i njihovi odgovori na usmena pitanja koja je postavio Opći sud.

49 Tužitelji od Općeg suda zahtijevaju da:

– poništi pobijanu odluku;

– podredno, smanji iznos novčane kazne izrečene u članku 1. pobijane odluke tako da, s jedne strane, na temelju točke 37. Smjernica iznos osnovnog iznosa novčane kazne smanji za 95,3671 % i, s druge strane, nakon smanjenjâ na temelju Obavijesti o suradnji i Obavijesti o nagodbi, iznos novčane kazne dodatno smanji za barem 33 %;

– Komisiji naloži snošenje troškova.

50 Komisija od Općeg suda zahtijeva da:

– odbije tužbu kao neosnovanu;

– tužiteljima naloži snošenje troškova.

III. Pravo

A. Prvi tužbeni razlog, koji se temelji na povredi načelâ pravne sigurnosti, zaštite legitimnih očekivanja i ne bis in idem

51 Tužitelji osporavaju postupovnu prirodu djelomičnog poništenja prvotne odluke presudom od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722), kao što je to bio slučaj u predmetima u kojima su donesene presude od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582) ili od 27. lipnja 2012., Bolloré/Komisija (T-372/10, EU:T:2012:325). Nezakonitosti kojima je zahvaćena ta odluka toliko su ozbiljne da se mogu kvalificirati samo kao bitne. Usto, nedostatak u obrazloženju prvotne odluke toliko je ozbiljan da se ne može smatrati

običnim formalnim nedostatkom. Kao što to proizlazi iz točaka 53. do 55. presude od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722), Opći sud bio je na raspravi u predmetu T-95/15 primoran podsjetiti na svoju obvezu ispitivanja po službenoj dužnosti je li obrazloženje dovoljno, što je zabilježeno u zapisniku s rasprave. Osim toga, obveza obrazlaganja podignuta je na razinu temeljnog prava, zajamčenog člankom 41. stavkom 2. točkom (c) Povelje, tako da je od njezina stupanja na snagu prethodna sudska praksa kojom se nedostatak u obrazloženju kvalificira kao obični formalni nedostatak postala zastarjela.

52 Prema mišljenju tužiteljâ, prvotna odluka također je zahvaćena drugim materijalnim nedostatkom, odnosno zlouporabom ovlasti, na koju se poziva u replici u predmetu T-95/15, jer je Komisija svjesno iznijela netočne činjenice kako bi opravdala prilagodbe osnovnih iznosa novčanih kazni. Naime, iako je u uvodnoj izjavi 92. prvotne odluke navedeno da su „sve stranke u različitoj, ali znatnoj mjeri poslovale u sektoru omotnica”, u uvodnoj izjavi 16. pobijane odluke priznalo se da Hamelin nije društvo „monoproizvođač”. Međutim, u tablici A navedenoj u uvodnoj izjavi 22. pobijane odluke društvu Hamelin dodijeljen je omjer „monoproizvodnje” od 17 %, koji je u stvarnosti iznosio 0 % u fazi donošenja prvotne odluke, uz obrazloženje da, zbog toga što je 2010. prenijelo sredstva za proizvodnju omotnica, ono nije ostvarilo nikakvu prodaju proizvoda koji je predmet kartela u 2012., odnosno relevantnoj godini za utvrđivanje omjera „monoproizvodnje”. Ta je zlouporaba ovlasti potvrđena, među ostalim, u točki 54. presude od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722), u kojoj se priznaje da rasuđivanje navedeno u prvotnoj odluci nije bilo istinito.

53 Težina tih materijalnih nezakonitosti kojima je zahvaćena prvotna odluka, koje nije moguće ispraviti, sprečava Komisiju da ponovno izrekne kaznu koju je već izrekla u navedenoj odluci. Taj je pristup protivan konačnosti prvotne odluke, čiji zaključak o postojanju povrede nije osporavan, i povređuje načelo *ne bis in idem* u smislu članka 50. Povelje, kako se primjenjuje na postupke u području prava tržišnog natjecanja. Naime, pobijana odluka ne zamjenjuje prvotnu odluku, nego joj se dodaje te je potonja odluka postala konačna u dijelu koji se nije pobijao. Ta konačnost sprečava donošenje nove odluke kojom se bez pravne osnove zamjenjuje, izmjenjuje ili dopunjuje odluka koja nije poništena, koja je na snazi i koja je konačna.

54 Pobijana odluka također je protivna načelima pravne sigurnosti i zaštite legitimnih očekivanja. Za razliku od, među ostalim, situacije u predmetu u kojem je donesena presuda od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582), u kojoj je prva odluka u cijelosti poništena, presudom od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722) poništava se samo članak 2. stavak 1. točka (e) prvotne odluke, tako da je ona postala konačna u svojim drugim dijelovima. Naime, s obzirom na nepostojanje relevantne pravne osnove u Uredbi br. 1/2003 u tu svrhu, kao što je ona predviđena njezinim člankom 9. stavkom 2., koja u ovom slučaju nije primjenjiva, izmjenom konačne odluke povrijedila bi se prethodno navedena opća načela. Iz pobijane odluke čak ni ne proizlazi jasno odnosi li se ona na „izmjenu” u pravom smislu riječi, kao što je to navedeno u njezinu naslovu, na „ponovno donošenje” (uvodna izjava 7.) ili na „zamjenu” (članak 1. izreke), iako se novo obrazloženje treba dodati prvotnoj odluci, a ne zamijeniti prethodno obrazloženje. U svakom slučaju, s obzirom na nepostojanje pravne osnove, prvotnu i konačnu odluku ne bi trebalo izmijeniti dodavanjem „dodatnih informacija” iz pobijane odluke. Tužitelji pojašnjavaju da se u presudi od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582) ne priznaje „mogućnost da Komisija detaljnije obrazloži izračun novčane kazne” ili „ispravi” materijalni nedostatak, nego da samo ponovno pokrene postupak kako bi ispravila formalne ili postupovne nedostatke kojima je zahvaćena pobijana odluka, što ovdje nije slučaj, s obzirom na težinu počinjene zlouporabe ovlasti.

55 Komisija zahtijeva da se prvi tužbeni razlog odbije kao neosnovan.

56 Kao prvo, valja istaknuti da su institucije, kada Opći sud poništi njihov akt, na temelju članka 266. UFEU-a dužne poduzeti potrebne mjere kako bi postupile sukladno presudi o poništenju. Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da su, kako bi ispunile tu obvezu, institucije dužne poštovati ne samo izreku poništavajuće presude već i obrazloženje koje je do nje dovelo i koje predstavlja nužnu potporu, u smislu da je prijeko potrebno za određivanje točnog značenja onoga što je odlučeno u izreci. Naime, upravo je u tom obrazloženju, s jedne strane, točno određena odredba koja se smatra nezakonitom i, s druge strane, u njemu su prikazani točni razlozi nezakonitosti utvrđene u izreci, a koje dotična institucija mora uzeti u obzir kad nadomješta poništeni akt. Međutim, poništenje akta Unije ne utječe nužno na povezane pripremne akte i ne dovodi nužno do poništenja cijelog postupka koji je prethodio donošenju navedenog akta, neovisno o razlozima, osnovi ili postupku presude o poništenju. Slijedom toga, samo ako je utvrđena nepravilnost dovela do ništavosti cijelog postupka, navedene institucije mogu ponovno pokrenuti postupak od onog dijela u kojem je došlo do nepravilnosti kako bi donijele akt koji zamjenjuje prethodni poništeni akt ili akt koji je utvrđen nevaljanim a da nije nužno da mjerodavni propis izričito predvidi mogućnost ponovnog pokretanja postupka kako bi institucije koje su donijele poništeni akt mogle ostvariti takvu mogućnost (vidjeti u tom smislu presude od 7. studenoga 2013., Italija/Komisija, C-587/12 P, EU:C:2013:721, t. 12. i od 28. siječnja 2016., CM Eurologistik i GLS, C-283/14 i C-284/14, EU:C:2016:57, t. 48. do 52. i navedenu sudsku praksu).

57 Ta se načela primjenjuju *mutatis mutandis* u području prava tržišnog natjecanja kad sud Unije poništi odluku zbog nezakonitosti a da pritom sam ne odluči o pitanju je li doista počinjeno djelo i o kazni (vidjeti u tom smislu presudu od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, t. 72., 73. i 693.).

58 Kao drugo, valja podsjetiti da je Sud također presudio da, u situaciji kao što je ona u ovom slučaju, kad se poništenje pobijane odluke temelji na postupovnom nedostatku, kao što je nedostatno obrazloženje, te sud Unije nije iskoristio svoju neograničenu nadležnost kako bi preinačio izrečenu novčanu kaznu, načelo *ne bis in idem* ne sprečava Komisiju da donese novu odluku kojom se izriče novčana kazna u odnosu na tužitelja. Naime, primjena tog načela pretpostavlja da je donesena odluka o pitanju je li doista počinjeno djelo ili da je proveden nadzor zakonitosti njegove ocjene. Stoga načelo *ne bis in idem* zabranjuje samo novu ocjenu o meritumu pitanja je li doista počinjeno djelo, čija je posljedica izricanje druge kazne koja se dodaje prvoj ako je ponovno utvrđena odgovornost ili izricanje prve kazne ako je odgovornost koja je isključena prvom odlukom utvrđena u drugoj odluci. Suprotno tomu, ono samo po sebi nije protivno nastavku progona koji se odnosi na isto protutržišno ponašanje ako je prva odluka poništena zbog formalnih razloga a da se pritom nije odlučilo o meritumu činjenica koje se stavljaju na teret, s obzirom na to da odluka o poništenju ne znači „oslobođenje” u smislu koji se tom izrazu daje u području kaznenog progona. U takvom se slučaju kazne izrečene novom odlukom ne dodaju kaznama izrečenima poništenom odlukom, nego ih zamjenjuju (vidjeti u tom smislu presudu od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, t. 60. do 62. i 693. do 695.).

59 Opći sud smatra da ne postoji nikakav razlog koji opravdava drukčiji pristup u slučaju kad je odluka kojom se izriče novčana kazna poništena zbog nedostatnog obrazloženja samo zbog toga što je ta odluka donesena u skladu s postupkom nagodbe. Osim toga, suprotno onomu što tvrde tužitelji, načela sudske prakse navedena u točkama 56. do 58. ove presude treba primijeniti *mutatis mutandis* u slučaju samo djelomičnog poništenja takve odluke kad se to poništenje odnosi samo na dio kojim se izriče novčana kazna, kao što je to u ovom slučaju članak 2. stavak 1. točka (e) prvotne odluke, pri čemu se zadržava dio te odluke kojim se konačno utvrđuje odgovornost predmetnog poduzetnika za počinjenu povredu. Naime, u takvom je slučaju tim više isključena ponovna ocjena o meritumu pitanja je li doista počinjeno djelo čija bi posljedica bila ponovno izricanje kazne navedenom poduzetniku. Stoga prigovore koji se temelje na povredi načelâ pravne sigurnosti i zaštite legitimnih očekivanja odmah treba odbiti kao neosnovane.

60 Stoga valja ocijeniti je li Komisija na temelju članka 266. prvog stavka UFEU-a, s obzirom na izreku presude od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722) kojom se djelomično poništava prvotna odluka, kao i ključne razloge koji se u navedenoj presudi ističu u prilog tom poništenju, mogla ispraviti nedostatno obrazloženje utvrđeno i sankcionirano poništenjem koje je tako proglašeno donošenjem pobijane odluke, koja sadržava izmijenjeno ili dopunjeno obrazloženje i kojom se tužiteljima izriče ista novčana kazna kao ona koja im je bila izrečena u prvotnoj odluci.

61 U tom pogledu valja podsjetiti da je Opći sud u točki 1. izreke presude od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722) poništio samo članak 2. stavak 1. točku (e) prvotne odluke zbog toga što je sadržavala nedostatno obrazloženje u smislu članka 296. drugog stavka UFEU-a (presuda od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija, T-95/15, EU:T:2016:722, t. 57. i 58.).

62 Te točke glase kako slijedi:

„57. Stoga, s obzirom na sve prethodno navedeno, valja zaključiti da [prvotna] odluka sadržava nedovoljno obrazloženje i da valja prihvatiti prvi tužbeni razlog u dijelu u kojem se temelji na povredi obveze obrazlaganja u smislu članka 296. drugog stavka UFEU-a.

58. Posljedično, valja poništiti članak 2. stavak 1. točku (e) [prvotne] odluke bez potrebe za odlučivanjem o prigovoru koji se temelji na zlouporabi ovlasti te o drugom i trećem tužbenom razlogu kao ni o dopuštenosti potonjega. Usto nije potrebno odlučiti ni o drugom dijelu tužbenog zahtjeva, koji je postavljen podredno.”

63 Kao što to tvrdi Komisija, iz toga proizlazi da je Opći sud odustao od odlučivanja o drugim razlozima istaknutim u predmetu T-95/15 kojima se osporava osnovanost prvotne odluke, uključujući razlog zlouporabe ovlasti na koji se tužitelji pozivaju u replici. Stoga tužitelji ne mogu tvrditi da se izreka o poništenju temelji na utvrđenju bitnog nedostatka, odnosno zlouporabe ovlasti, s obzirom na to da se u biti sastojao od prigovora Komisiji da je navela razloge koji su u suprotnosti s istinom ili stvarnošću.

64 Što se tiče pravnih posljedica navedene izreke o poništenju, valja podsjetiti da je u skladu s člankom 264. prvim stavkom UFEU-a učinak te izreke samo proglašenje „predmetn[og] akt[a] ništavim”, odnosno članka 2. stavka 1. točke (e) prvotne odluke a da se pitom ne uzima u obzir stupanj „težine” utvrđenog postupovnog nedostatka ni pravni status povrijeđenog postupovnog pravila. U tom pogledu valja pojasniti da mnoga postupovna jamstva, kao bitna pravila u smislu članka 263. drugog stavka UFEU-a, čija se povreda može istaknuti po službenoj dužnosti i dovesti do poništenja osporavanog akta, čine viša pravna pravila, kao što su prava obrane u smislu članka 41. stavka 2. točke (a) Povelje. Isto vrijedi za povredu obveze obrazlaganja na temelju članka 41. stavka 2. točke (c) Povelje i članka 296. drugog stavka UFEU-a, na kojoj se temelji poništenje članka 2. stavka 1. točke (e) prvotne odluke.

65 Stoga valja utvrditi da djelomično poništenje prvotne odluke, proglašeno u presudi od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722) ima isključivo postupovni doseg u smislu sudske prakse navedene u točkama 56. i 58. ove presude s obzirom na to da se Komisija njime sankcionira zbog nedostatnog obrazloženja načina izračuna novčanih kazni, koje ne omogućuje tužiteljima da ga učinkovito osporavaju niti Općem sudu da izvrši svoj nadzor materijalne zakonitosti, osobito u pogledu poštovanja načela jednakog postupanja (presuda od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija, T-95/15, EU:T:2016:722, t. 49. i 55.)

66 Točno je da je Opći sud u točki 55. presude od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722) također istaknuo da je „šturo obrazloženje navedeno u uvodnoj izjavi 92. [prvotne] odluke bilo […] takvo da je stvorilo pogrešnu sliku prema kojoj je glavni razlog za horizontalnu prilagodbu osnovnih iznosa predmetnih društava bio činjenica da su se ona sva nalazila u barem usporedivim situacijama, povezanima s ‚monoproizvođačkom’ naravi njihove poslovne djelatnosti”, što „nije bio slučaj s društvom Hamelin, kao što je to Komisija priznala tijekom sudskog postupka”.

Međutim, time se najprije upućuje na manjkavo i nerazumljivo obrazloženje u tom pogledu, što je osnovni slučaj nedostatnog obrazloženja u smislu članka 296. drugog stavka UFEU-a. Stoga se iz toga ne može zaključiti da je Opći sud smatrao da je Komisija namjeravala dovesti u zabludu osobe ili sud Unije ili svjesno iznijeti činjenice koje su u suprotnosti s istinom ili stvarnošću, a još manje da je Opći sud poništenjem članka 2. stavka 1. točke (e) prvotne odluke namjeravao sankcionirati takav pristup.

67 Iz toga slijedi da je Komisija poštovala zahtjeve iz sudske prakse navedene u točkama 56. i 58. ove presude jer je u uvodnoj izjavi 7. pobijane odluke istaknula da djelomično poništenje prvotne odluke zbog nedostatnog obrazloženja ima samo postupovni doseg, tako da se ono ne može smatrati oslobođenjem u smislu članka 50. Povelje, i da je stoga mogla nastaviti upravni postupak od onog trenutka u kojem je nastala nezakonitost, odnosno, u načelu, od trenutka donošenja prvotne odluke.

68 Konačno, također valja odbiti druge prigovore na koje su se tužitelji pozvali u prilog ovom tužbenom razlogu. Kao prvo, suprotno onomu što tvrde, dok Komisija poštuje odredbe navedene u točkama 56. do 59. ove presude, što ovdje jest slučaj, izrazi koji su u pobijanoj odluci upotrijebljeni kako bi se opisao njezin pristup, odnosno „izmijeniti”, „ponovno donijeti” (uvodna izjava 7.) ili „zamijeniti” (članak 1. izreke koji zamjenjuje članak 2. stavak 1. točku (e) prvotne odluke), nisu odlučujući. Kao drugo, budući da se sudska praksa navedena u točkama 56. i 58. ove presude temelji na tumačenju opsega članka 266. prvog stavka UFEU-a, tužitelji se ne mogu utemeljeno pozvati na nepostojanje relevantne pravne osnove u tu svrhu u Uredbi br. 1/2003 (vidjeti po analogiji presudu od 28. siječnja 2016., CM Eurologistik i GLS, C-283/14 i C-284/14, EU:C:2016:57, t. 52.). Kao treće, isto tako ne mogu valjano tvrditi da je konačnost prvotne odluke protivna donošenju nove odluke kojom se zamjenjuje, izmjenjuje ili dopunjuje prvotna odluka u njezinu poništenom dijelu jer bi se time lišilo biti sudsku praksu iz točke 58. ove presude. Naprotiv, s obzirom na to da tužitelji nisu osporavali dio prvotne odluke kojim se utvrđuje njihova odgovornost za predmetnu povredu i da se stoga od Općeg suda u presudi od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722) nije tražilo da odluči o njemu, samo je taj dio postao konačan (vidjeti u tom smislu presudu od 14. studenoga 2017., British Airways/Komisija, C-122/16 P, EU:C:2017:861, t. 80. do 85.) te načelo *ne bis in idem*, kojim se zabranjuje samo nova ocjena o meritumu pitanja je li doista počinjeno djelo kako bi se, među ostalim, izrekla druga kazna, u ovom slučaju nužno nije primjenjivo (vidjeti točku 59. ove presude).

69 Stoga ovaj tužbeni razlog valja u cijelosti odbiti kao neosnovan.

B. Drugi tužbeni razlog, koji se temelji na povredi načela jednakog postupanja pri utvrđivanju iznosa novčane kazne

1. Pregled ključnih argumenata stranaka

70 Tužitelji u ovom tužbenom razlogu ističu povredu načela jednakog postupanja počinjenu na njihovu štetu u okviru utvrđivanja osnovnog iznosa novčane kazne koja im je izrečena, koja je povezana, među ostalim, s primjenom različitih stopa smanjenja na temelju točke 37. Smjernica. Budući da se odobrene stope smanjenja temelje na „monoproizvođačkoj” prirodi predmetnih poduzetnika, tužitelji podsjećaju na to da su jedini poduzetnik kod kojeg ta stopa (90 %) u potpunosti odgovara njegovu omjeru „monoproizvodnje” (90 %), dok su te stope veće od omjera „monoproizvodnje” svih drugih poduzetnika. Tako se na društvo Bong, čiji omjer „monoproizvodnje” iznosi 80 %, primijenilo smanjenje od 88 %. Međutim, iako su tužitelji ostvarili istu „stopu povećanja”, na njih se primijenila stopa smanjenja od 99 % s obzirom na to da je njihov omjer „monoproizvodnje” bio za deset bodova veći od omjera društva Bong.

71 Kao prvo, tužitelji se pozivaju na diskriminirajuću prirodu tog pristupa u odnosu na njih s obzirom na postotak koji, u usporedbi sa situacijama društava Bong i Hamelin, njihov prilagođeni osnovni iznos predstavlja u odnosu na njihov ukupni prihod. Novčana kazna koja je izrečena tužiteljima prije

smanjenja odobrenih na temelju Obavijesti o suradnji, postupka nagodbe i sposobnosti plaćanja iznosila je 9,7 % njihova ukupnog prihoda, dok su novčane kazne izrečene društvima Bong i Hamelin nakon „prilagodbe" osnovnih iznosa činile tek 4,7 % odnosno 4,5 % njihovih ukupnih prihoda. Taj nejednak rezultat koji se odnosi na razliku u odnosu na granicu od 10 % ukupnog prihoda iz članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 nije posljedica primjene metode izračuna predviđene Smjernicama čiji je cilj izreći novčanu kaznu koja je „opravdana s obzirom na težinu i trajanje" počinjene povrede, nego činjenice da je Komisija od nje odstupila time što je prilikom izvršavanja svoje diskrecijske ovlasti na temelju točke 37. Smjernica iznimno provela prilagodbu osnovnih iznosa novčanih kazni u odnosu na granicu od 10 % prije bilo kakvog daljnjeg smanjenja.

72 Prema mišljenju tužiteljâ, prilagodba koja se sastoji od nejednakog smanjenja osnovnih iznosa među poduzetnicima, odnosno 11,8 milijuna eura za tužitelje, 13,8 milijuna za društvo Bong i 22,6 milijuna za društvo Hamelin, dovela je do diskriminirajućeg postupanja na njihovu štetu jer iznosi koji su iz toga proizašli, suprotno onomu što se zahtijeva člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003, nisu povezani s njihovom veličinom i gospodarskom snagom koje se utvrđuju ovisno o njihovim ukupnim prihodima, odnosno 121 milijun eura za tužitelje, 296 milijuna eura za društvo Bong i 501 milijun eura za društvo Hamelin. Naime, novčana kazna izrečena tužiteljima blizu je njihove granice od 10 %, dok novčane kazne izrečene društvima Bong i Hamelin ne čine ni polovicu njihovih granica. Međutim, da se nije provela prilagodba, sve bi te novčane kazne dosegnule tu granicu, odnosno 12,1 milijun eura za tužitelje, 29,6 milijuna eura za društvo Bong i 50,1 milijun eura za društvo Hamelin. Stoga je novčana kazna koja je tužiteljima izrečena nakon prilagodbe trebala biti puno manja od novčanih kazni izrečenih društvima Bong i Hamelin, čiji su prihodi dva odnosno četiri puta veći od prihoda tužiteljâ.

73 Tužitelji osporavaju da su „ostvarili veliko smanjenje" s obzirom na to da je njihova novčana kazna koja proizlazi iz primjene granice od 10 % smanjena samo za 0,3 % (na 9,7 %) u usporedbi s puno većim smanjenjima koja su ostvarila društva Bong i Hamelin, dok su težina i trajanje povrede zapravo bile jednake. Usto, pravilna primjena granice od 10 % ne bi dovela do toga da se tužiteljima izrekne „znatno" veća konačna novčana kazna jer bi se ona povećala samo za iznos od 140 000 eura, koji je sasvim zanemariv s obzirom na smanjenja odobrena društvima Bong i Hamelin na temelju prilagodbi njihovih osnovnih iznosa. U ovom slučaju različito postupanje zapravo nije rezultat primjene granice od 10 % kao „apsolutne gornje granice" u smislu sudske prakse, nego je rezultat iznimne prilagodbe osnovnih iznosa na temelju točke 37. Smjernica koja odstupa od metode izračuna koja je u njima predviđena. Usto, granica od 10 % jest kriterij koji je „zakonski utvrđen" člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003 za utvrđivanje novčanih kazni, na istom temelju kao i kriteriji težine i trajanja povrede u smislu članka 23. stavka 3. iste uredbe.

74 Tužitelji tvrde da to nejednako postupanje nije objektivno opravdano. Opći sud u svojoj je presudi od 16. lipnja 2011., Putters International/Komisija (T-211/08, EU:T:2011:289, t. 80.) sam priznao da je metodologiji iz Smjernica svojstveno to da olakotne okolnosti nemaju učinak u slučaju poduzetnikâ s velikim omjerom „monoproizvodnje" te je odustao od prilagodbe novčanih kazni. Međutim, iako je Komisija u ovom slučaju mogla odstupiti od te metodologije s predviđenim ciljem da olakotne okolnosti priznate društvu Mayer-Kuvert utječu na novčanu kaznu koja mu je izrečena, taj pristup ne može biti objektivno opravdan jer ima za učinak diskriminirajuće postupanje prema tužiteljima u odnosu na društva Bong i Hamelin s obzirom na to da je jedini razlikovni element među trima poduzetnicima bio njihov ukupni prihod. Naime, da se nije provela iznimna „prilagodba" osnovnih iznosa sve bi novčane kazne dosegnule granicu od 10 %, u skladu s ciljem iz članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 kojim se omogućuje „da novčane kazne ovise o veličini i gospodarskoj snazi sankcioniranih poduzetnika, tako da novčana kazna može biti tim veća što je veći prihod".

75 Prema mišljenju tužiteljâ, razlike između omjerâ „monoproizvodnje" tužiteljâ (90 %) s jedne strane te društava Bong (80 %) i Hamelin (17 %) s druge strane ne mogu objektivno opravdati to da novčana kazna izrečena tužiteljima gotovo doseže granicu od 10 % njegova ukupnog prihoda, dok novčane kazne izrečene društvima Bong i Hamelin ne iznose čak ni polovicu njihovih granica. Tužitelji su

diskriminirani i u odnosu na društvo Hamelin čija djelatnost čak ni nije „monoproizvođačka”. Naime, Hamelin u 2012. nije ostvario nikakvu prodaju proizvoda koji je predmet kartela, tako da je njegov omjer „monoproizvodnje” iznosio 0, a ne 17 %. Nejednako postupanje ne može se objektivno opravdati ni relativnom težinom neprilagođenih osnovnih iznosa tužiteljâ (118 235 000 eura), s jedne strane, te društava Bong i Hamelin (115 500 000 i 150 717 000 eura), s druge strane. Suprotno tomu, prilagođeni osnovni iznos tužiteljâ gotovo doseže granicu od 10 % njihova ukupnog prihoda (9,7 %), za razliku od društava Bong i Hamelin čiji neprilagođeni osnovni iznosi ne dosežu čak ni polovicu njihove granice (4,7 % i 4,5 %).

76 Tužitelji osporavaju Komisijin argument prema kojem je stopa smanjenja koja je na njih primijenjena najmanja moguća koja omogućuje smanjenje osnovnog iznosa ispod granice od 10 %. Naime, na društvo Bong primijenila se stopa smanjenja od 88 %, dok bi za smanjenje njegova osnovnog iznosa (115 500 000 eura) ispod te granice (29 631 227 eura) bila dovoljna stopa od 75 %. Isto tako, u skladu s istim tablicama, na društvo Hamelin primijenila se stopa smanjenja od 85 %, dok bi za smanjenje njegova osnovnog iznosa (150 717 000 eura) ispod te granice (50 170 600 eura) bila dovoljna stopa od 67 %. Tužitelji smatraju da Komisijina obveza smanjenja njihove novčane kazne primjenom veće stope, proporcionalne razlici između njihova omjera „monoproizvodnje” i omjera „monoproizvodnje” drugih poduzetnika, izravno proizlazi iz općeg načela jednakog postupanja. Naime, oni su jedini sankcionirani poduzetnik čija stopa smanjenja (90 %) nije bila povećana u odnosu na njegov omjer „monoproizvodnje” (90 %), dok su stope smanjenja primijenjene na društva Bong (88 %) i GPV (98 %) bile veće od njihovih stvarnih omjera „monoproizvodnje” (80 % i 93 %). U slučaju društva Hamelin, stopa smanjenja čak je povećana na 85 %, dok je njegov omjer „monoproizvodnje” iznosio 0 %, s obzirom na to da ništa nije opravdavalo uzimanje u obzir omjera od 17 % njegova bivšeg društva kćeri koje je 2010. preneseno društvu Bong. Stoga, kako bi se ispravila ta diskriminacija, stopa smanjenja koja je trebala biti odobrena tužiteljima na temelju točke 37. Smjernica trebala je iznositi 95,3671 %, a ne 90 % jer bi time njihov osnovni iznos nakon prilagodbe iznosio 4,5 % njihova ukupnog prihoda u 2013.

77 Kao drugo, tužitelji podredno tvrde da su diskriminirani i s obzirom na osnovne iznose kako su prilagođeni. U pobijanoj se odluci velika pažnja pridaje „relativnoj težini” neprilagođenih osnovnih iznosa kao kriteriju kojim se utvrđuje stopa smanjenja primijenjena na svakog poduzetnika na temelju točke 37. Smjernica. Međutim, s obzirom na neprilagođene osnovne iznose, tužitelji smatraju da su diskriminirani i u odnosu na društvo GPV. To je društvo ostvarilo stopu smanjenja od 98 %, za razliku od stope smanjenja od 90 % koja je odobrena tužiteljima, tako da njegov prilagođeni osnovni iznos čini tek 2 % njegova neprilagođenog osnovnog iznosa. Suprotno tomu, prilagođeni osnovni iznos tužiteljâ čini 10 % njihova neprilagođenog osnovnog iznosa, odnosno pet puta više nego u slučaju društva GPV.

78 To nejednako postupanje nije objektivno opravdano. Razlika između omjerâ „monoproizvodnje” tužiteljâ i društva GPV nije dovoljno velika u tu svrhu jer je omjer „monoproizvodnje” društva GPV (93 %) veći od omjera „monoproizvodnje” tužiteljâ (90 %) za samo tri boda. S obzirom na stopu smanjenja od 98 % odobrenu društvu GPV, na tužitelje se trebala primijeniti stopa smanjenja od 94,84 %, koja bi njihov prilagođeni osnovni iznos svela na 6 100 926 eura umjesto 11 823 500 eura. Taj pristup vrijedi i u pogledu relativne težine neprilagođenih osnovnih iznosa jer je neprilagođeni osnovni iznos tužiteljâ samo za 14,5 % veći od neprilagođenog osnovnog iznosa društva GPV (118 235 000 naspram 103 196 000 eura), ali je njihov prilagođeni osnovni iznos za 472,8 % veći od prilagođenog osnovnog iznosa društva GPV (11 823 500 naspram 2 063 920 eura). Međutim, dodjela stope smanjenja od 94,84 % tužiteljima dovela bi do toga da bi njihov prilagođeni osnovni iznos činio 5,16 % njihova neprilagođenog osnovnog iznosa, u odnosu na 2 % u slučaju društva GPV. Time što je potvrdila da prilagođeni osnovni iznos društva GPV čini 17,45 % prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ, Komisija je uostalom sama priznala da nije održana ravnoteža između novčanih kazni izrečenih tužiteljima i društvu GPV.

79 Komisija zahtijeva da se ovaj tužbeni razlog odbije u cijelosti.

80 Osporava da je granica od 10 % ukupnog prihoda u smislu članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 kriterij stupnjevanja novčanih kazni. Riječ je o izvanjskom ograničenju, zakonskoj gornjoj granici koju kazna ne smije premašiti, neovisno o upotrijebljenoj metodi izračuna, a cilj joj je izbjeći izricanje neproporcionalnih i prekomjernih novčanih kazni koje predmetni poduzetnik nije u mogućnosti platiti. Taj cilj treba kombinirati s potrebom da se osigura da je novčana kazna dovoljno odvraćajuća. U tu se svrhu granica od 10 % izračunava na temelju veličine i gospodarske snage predmetnog poduzetnika, kao što proizlaze iz njegova ukupnog prihoda tijekom poslovne godine koja je prethodila izricanju novčane kazne. Usto, tako izračunana granica predvidljiva je u skladu s načelima pravne sigurnosti i zakonitosti kazni. Ta je predvidljivost ojačana u postupku nagodbe, u okviru kojeg predmetni poduzetnik treba odobriti maksimalni iznos novčane kazne koja mu se može izreći. Stoga, za razliku od kriterija težine i trajanja povrede koji su predviđeni člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003, za čiju primjenu Komisija ima široku diskrecijsku ovlast, granica od 10 % nije kriterij namijenjen izračunu novčanih kazni, nego se njime nastoji postići različit i autonoman cilj. Nije riječ ni o maksimalnoj novčanoj kazni koju treba izreći samo u slučaju najtežih povreda, nego o apsolutnoj gornjoj granici čija primjena ima za posljedicu samo smanjenje, do odobrene maksimalne razine, iznosa novčane kazne izračunanog samo ovisno o kriteriju težine i trajanju povrede.

81 Usto, Komisija osporava da je u ovom slučaju povrijedila načelo jednakog postupanja. Budući da je granica od 10 % ukupnog prihoda apsolutna gornja granica, a ne kriterij stupnjevanja novčanih kazni, sama činjenica da je novčana kazna koja je izrečena poduzetniku blizu te granice, za razliku od novčane kazne drugih sudionika u zabranjenom sporazumu, ne može činiti povredu navedenog načela. Usto, razlike između novčanih kazni u pogledu udjela u ukupnom prihodu „svojstvene" su metodi izračuna predviđenoj u točki 13. Smjernica, koja se ne temelji na ukupnom prihodu predmetnih poduzetnika. Stoga usporedbe koje se temelje na udjelima koje novčane kazne čine u ukupnom prihodu, ili na razlikama između navedenih udjela i granice od 10 %, nisu relevantne i ne mogu poduprijeti nejednako postupanje prema tužiteljima. Naime, kako bi se poštovalo načelo jednakog postupanja, Komisija nije dužna osigurati da konačni iznos novčanih kazni izrečenih poduzetnicima uključenima u istu povredu odražava razliku među njima u pogledu njihova ukupnog prihoda. Budući da je Komisija svakom od njih izrekla opravdane novčane kazne s obzirom na težinu i trajanje počinjene povrede, ne može joj se prigovoriti da je za neke od njih iznos novčane kazne, u odnosu na ukupni prihod, veći od iznosa novčanih kazni drugih poduzetnika. Štoviše, iz usporedbe odnosa između privremenih iznosa novčanih kazni i granice od 10 % svakog poduzetnika ne može se zaključiti da postoji nejednako postupanje.

82 Komisija pojašnjava da načelo jednakog postupanja podliježe ograničenjima koja proizlaze iz potrebe da ga se primijeni zajedno s drugim općim načelima prava, kao što su načelo zakonitosti, načelo individualizacije kazni ili zahtjev da novčana kazna ima dovoljno odvraćajući učinak. Stoga se poduzetnik u svoju korist ne može pozvati na pogrešku počinjenu prilikom utvrđivanja iznosa novčane kazne izrečene drugom poduzetniku kako bi ostvario smanjenje novčane kazne koja mu je izrečena. Čak i pod pretpostavkom je Komisija počinila pogrešku prilikom utvrđivanja iznosa novčanih kazni izrečenih društvima Bong, Hamelin ili GPV i da su te novčane kazne trebale biti veće, ta pogreška ne opravdava dodatno smanjenje novčane kazne izrečene tužiteljima. U ovom je slučaju za sve poduzetnike primijenila istu metodu izračuna novčanih kazni, pri čemu se jedina razlika očituje u neznatno različitim stopama smanjenja odobrenima svakom poduzetniku. Međutim, te se razlike temelje na objektivnim razlozima koji se odnose na situaciju svakog poduzetnika i na potrebu da se osigura da su novčane kazne dovoljno odvraćajuće, što je stoga objektivno opravdan razlikovni čimbenik. Načelu jednakog postupanja nije protivno ni to da se stope smanjenja primijene na način da se očuva povezanost između neprilagođenih osnovnih iznosa različitih novčanih kazni.

83 Komisija osporava da je povrijedila načelo jednakog postupanja u odnosu na tužitelje time što je prilagodila osnovne iznose novčanih kazni i odstupila od metode predviđene Smjernicama. Podsjeća da su tužitelji sami zatražili tu iznimnu prilagodbu tijekom postupka nagodbe i ostvarili veliku stopu smanjenja od 90 % koja odgovara njihovu omjeru „monoproizvodnje", čime se njihova novčana kazna prilagodila težini i trajanju njihove povrede. Prema Komisijinu mišljenju, da je primijenila granicu od

10 %, ta bi novčana kazna bila znatno veća, odnosno, na temelju ukupnog prihoda u 2013. iznosila bi 12 173 000 eura, ukupnog prihoda u 2015. 13 166 700 eura i ukupnog prihoda u 2016. 16 282 000 eura. Suprotno tomu, rezultat metode izračuna koju su zatražili tužitelji ne bi bio veća primjerenost novčanih kazni s obzirom na težinu i trajanje povrede koju je počinio svaki poduzetnik, nego bi se taj rezultat mogao utvrditi isključivo granicom od 10 %. Osim toga, manje sudjelovanje društva Mayer-Kuvert ne bi imalo nikakav utjecaj te bi iznosi novčanih kazni u svakom slučaju bili različiti. Stoga se Komisiji ne može prigovoriti da je tužiteljima izrekla novčanu kaznu koja se ne temelji ni na težini ni na trajanju njihove povrede.

84 Što se tiče prvog dijela ovog tužbenog razloga, Komisija odgovara da omjere „monoproizvodnje" nije primijenila linearno tako da je svakom poduzetniku dodijelila stopu smanjenja koja je jednaka ili proporcionalna njegovu omjeru „monoproizvodnje" jer je na to ne obvezuje nijedno pravno pravilo Unije. Uzimajući u obzir omjer „monoproizvodnje", također je željela zadržati povezanost između neprilagođenih osnovnih iznosa koji odražavaju sudjelovanje svakog poduzetnika u zabranjenom sporazumu. Usto, kako bi novčana kazna bila odvraćajuća, bilo je potrebno da je primijenjeno smanjenje najmanje moguće smanjenje koje omogućuje da se osnovni iznos smanji ispod granice od 10 %. Međutim, prilagodba osnovnog iznosa novčane kazne tužiteljâ s obzirom na veću stopu, koja je proporcionalna razlici između njihova omjera „monoproizvodnje" i omjera „monoproizvodnje" drugih poduzetnika, imala bi za učinak to da im se izrekne kazna koja nije dovoljno odvraćajuća. Osim toga, tužitelji su ostvarili veće smanjenje od društava Bong i Hamelin jer su njihovi prilagođeni osnovni iznosi redom iznosili 11 823 500 eura, 13 860 000 eura i 22 607 550 eura. Što se tiče društva Bong, Komisija pojašnjava da, iako je na njega primijenjena stopa smanjenja (88 %) koja je veća od njegova omjera „monoproizvodnje" (80 %), njegov prilagođeni osnovni iznos (13 860 000 eura) u apsolutnim je brojkama bio veći od prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ (11 823 500 eura) i to unatoč činjenici da su vrijednost prihoda od prodaje i neprilagođeni osnovni iznos tužiteljâ (143 316 000 i 118 235 000 eura) bili veći od vrijednosti prihoda od prodaje i neprilagođenog osnovnog iznosa društva Bong (140 000 000 i 115 500 000 eura). Što se tiče društva Hamelin, Komisija je na njega primijenila najmanju stopu smanjenja među svim poduzetnicima (85 %). Samo je društvo GPV ostvarilo veću stopu smanjenja od tužiteljâ zbog, s jedne strane, njegova većeg, odnosno najvećeg (93 %) omjera „monoproizvodnje" i, s druge strane, potrebe da mu se odobri minimalna stopa smanjenja od 98 % kako bi se osiguralo da prilagođeni osnovni iznos bude manji od granice od 10 % njegova ukupnog prihoda. Međutim, situacija tužiteljâ bila je drukčija s obzirom na to da je njihov omjer „monoproizvodnje" iznosio 90 %, a minimalna stopa smanjenja potrebna kako bi njihov prilagođeni osnovni iznos bio manji od granice od 10 % njihova ukupnog prihoda u 2013. iznosila je 89,9 % (88,9 % u odnosu na ukupni prihod u 2015 i 86,2 % u odnosu na ukupni prihod u 2016.). Konačno, linearno uzimanje u obzir omjera „monoproizvodnje" pretpostavljalo bi da mu se prida prevelika važnost te bi dovelo do nepravednih posljedica. Stoga je prilagođeni osnovni iznos društva Mayer-Kuvert, čiji je omjer „monoproizvodnje" iznosio 76 %, bio veći (57 769 000 – 70 % = 13 864 560 eura) od prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ (118 235 000 – 90 % = 11 823 500 eura), dok je neprilagođeni osnovni iznos tužiteljâ bio više nego dvostruko veći od neprilagođenog osnovnog iznosa društva Mayer-Kuvert (118 235 000 eura za tužitelje u usporedbi s 57 769 000 eura za društvo Mayer-Kuvert). Komisija iz toga zaključuje da stopa smanjenja primijenjena na svakog poduzetnika proizlazi iz opće procjene više čimbenika, a ne samo omjera „monoproizvodnje". Tužitelji zapravo žele ostvariti stope smanjenja primijenjene na druge poduzetnike, a ne ispraviti nezakonitost. U svakom slučaju, s obzirom na njihov ukupni prihod u 2015., prilagođeni osnovni iznos njihove novčane kazne ne čini 9,7 %, nego 8,97 % tog prihoda.

85 Komisija na temelju toga zaključuje da su prigovori koje ističu tužitelji bespredmetni jer se njima granica od 10 % nastoji pretvoriti u kriterij za izračun novčanih kazni. Međutim, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da iznosi proizašli iz privremenih izračuna mogu premašiti navedenu granicu. Što se tiče konačnih iznosa novčanih kazni, Komisija ističe da se tužitelji ne uspoređuju s društvom GPV, kojemu je, s omjerom „monoproizvodnje" većim od njihovog (98 %) i neznatno manjim neprilagođenim osnovnim iznosom (103 196 000 eura), dodijeljen prilagođeni osnovni iznos koji čini 9,6 % njegova ukupnog prihoda, odnosno samo 0,1 % manje od postotka koji čini prilagođeni osnovni

iznos tužiteljâ (9,7 %), i izrečena konačna novčana kazna koja odgovara većoj stopi (7,07 %) njegova ukupnog prihoda od stope koju čini konačna novčana kazna tužiteljâ (3,88 % ili 2,9 % u odnosu na ukupne prihode u 2015. ili 2016.). Tužitelji se ne uspoređuju ni s društvom Mayer-Kuvert, čija je konačna novčana kazna veća od njihove u apsolutnim brojkama (4 991 000 naspram 4 729 000 eura), unatoč činjenici da je sudjelovanje društva Mayer-Kuvert u povredi bilo manje i da je vrijednost njegova prihoda od prodaje iznosila manje od polovice vrijednosti prihoda od prodaje tužiteljâ (70 023 181 naspram 143 316 000 eura).

86 Što se tiče drugog dijela ovog tužbenog razloga, Komisija podsjeća da cilj prilagodbi osnovnih iznosa nije automatski primijeniti omjer „monoproizvodnje" svakog poduzetnika, nego, kao prvo, uzimajući u obzir navedeni omjer, smanjiti novčanu kaznu za postotak koji je potreban da bi neprilagođeni osnovni iznos novčane kazne svakog poduzetnika bio ispod granice od 10 % i, kao drugo, održati ravnotežu između novčanih kazni izrečenih nakon tih prilagodbi. Što se tiče društva GPV, neprilagođeni osnovni iznos (103 196 000 eura) čini 87,2 % neprilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ (118 235 000 eura), koji stoga prelazi neprilagođeni osnovni iznos društva GPV za 12,7 %. Usto, omjer „monoproizvodnje" društva GPV (93 %) bio je veći od omjera „monoproizvodnje" tužiteljâ (90 %). Prema Komisijinu mišljenju, iako prilagođeni osnovni iznos društva GPV (2 063 920 eura) čini 17,45 % prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ (11 823 500 eura), to se temelji na općoj procjeni svih objektivnih okolnosti povezanih sa situacijom svakog poduzetnika. Prilikom izračuna novčane kazne tužiteljâ, Komisija nije imala nikakav razlog provesti prilagodbu samo u usporedbi s društvom GPV. Stoga je neprilagođeni osnovni iznos tužiteljâ također bio 2,32 % veći u odnosu na neprilagođeni osnovni iznos društva Bong, 204 % veći u odnosu na neprilagođeni osnovni iznos društva Mayer-Kuvert i 21,56 % veći u odnosu na neprilagođeni osnovni iznos društva Hamelin. Međutim, s jedne strane, veći omjer „monoproizvodnje" društva GPV (93 %) u odnosu na omjer „monoproizvodnje" tužiteljâ opravdao je veće smanjenje od smanjenja odobrenih drugim poduzetnicima te, s druge strane, za razliku od situacije tužiteljâ, minimalno smanjenje koje je potrebno za smanjenje prilagođenog osnovnog iznosa društva GPV ispod granice od 10 % iznosilo je 98 %. Prema tome, eventualno nejednako postupanje objektivno je opravdano. Tužitelje se zapravo stavilo u povoljniji položaj primjenom stope smanjenja od 90 %, iako je, s obzirom na njihov ukupni prihod iz 2015. (ili 2016.), minimalno smanjenje potrebno da bi njihov prilagođeni osnovni iznos bio ispod granice od 10 % iznosilo 88,9 % (2015.) ili 86,2 % (2016.).

2. Uvodne napomene

87 Tužitelji u okviru ovog tužbenog razloga tvrde da je u odnosu na njih počinjena povreda načela jednakog postupanja prilikom primjene metode izračuna izrečenih novčanih kazni i, konkretno, metode prilagodbe osnovnih iznosa na temelju točke 37. Smjernica koja je tako sažeta u tablici A u uvodnoj izjavi 22. pobijane odluke.

88 Tužitelji najprije prigovaraju Komisiji da je na njih primijenila diskriminirajuću stopu smanjenja od 90 % koja točno odgovara njihovu omjeru „monoproizvodnje", ali je različita od stope koju su ostvarili drugi poduzetnici, osobito društva Bong i Hamelin. Ta je diskriminirajuća prilagodba osnovnih iznosa imala za učinak to da prilagođeni osnovni iznos tužiteljâ iznosi 9,7 % njihova ukupnog prihoda, dok prilagođeni osnovni iznosi društava Bong i Hamelin čine tek 4,7 % odnosno 4,5 % njihovih ukupnih prihoda. Ta različita odstupanja u odnosu na granicu od 10 % ukupnog prihoda proizlaze iz nejednakog ponderiranja veličine i gospodarske snage navedenih poduzetnika, koje se utvrđuju s obzirom na njihove ukupne prihode, odnosno 121 milijun eura u slučaju tužiteljâ, 296 milijuna eura u slučaju društva Bong i 501 milijun eura u slučaju društva Hamelin, što je protivno članku 23. stavku 2. Uredbe br. 1/2003 te nije objektivno opravdano, među ostalim, ni relativnom težinom neprilagođenih osnovnih iznosa tužiteljâ, društava Bong i Hamelin, ni potrebom da se navedeni osnovni iznosi snize neposredno ispod granice od 10 %, što bi opravdalo smanjenje od samo 75 % u slučaju društva Bong i 67 % u slučaju društva Hamelin.

89 Tužitelji podredno tvrde da je novčana kazna koja im je izrečena diskriminirajuća i u pogledu osnovnih iznosa prilagođenih na temelju točke 37. Smjernica, osobito s obzirom na prilagođeni osnovni iznos društva GPV na koje je primijenjena stopa smanjenja od 98 % njegova osnovnog iznosa, u odnosu na samo 90 % u slučaju tužiteljâ, tako da njegov prilagođeni osnovni iznos čini samo 2 % njegova neprilagođenog osnovnog iznosa. Suprotno tomu, prilagođeni osnovni iznos tužiteljâ čini 10 % njihova neprilagođenog osnovnog iznosa, odnosno pet puta više nego u slučaju društva GPV, iako su neprilagođeni osnovni iznosi tužiteljâ i društva GPV bili vrlo slični.

90 Opći sud smatra da je prikladno ocijeniti, kao prvo, osnovanost pravnih pretpostavki prigovora koje su tužitelji istaknuli s obzirom na kriterije priznate sudskom praksom, osobito one povezane s načelom jednakog postupanja i primjenom granice od 10 % ukupnog prihoda predviđene člankom 23. stavkom 2. drugim podstavkom Uredbe br. 1/2003. Kao drugo, ispitat će se je li metoda prilagodbe osnovnih iznosa novčanih kazni, kako je navedena u pobijanoj odluci, u skladu s tim kriterijima i osobito s kriterijima kojima se uređuje načelo jednakog postupanja.

3. Pregled sudske prakse

91 Načelo jednakog postupanja opće je načelo prava Unije koje je utvrđeno u člancima 20. i 21. Povelje. Prema ustaljenoj sudskoj praksi, navedeno načelo zahtijeva da se u usporedivim situacijama ne postupa na različit način i da se u različitim situacijama ne postupa na jednak način, osim ako takvo postupanje nije objektivno opravdano (vidjeti presude od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 186. i navedenu sudsku praksu i od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 51. i navedenu sudsku praksu).

92 Stoga povreda načela jednakog postupanja kao posljedica nejednakog postupanja pretpostavlja da su predmetne situacije usporedive s obzirom na sve elemente koji ih obilježavaju. Elemente koji su svojstveni različitim situacijama i njihovu usporedivost stoga valja utvrđivati i ocijeniti osobito s obzirom na predmet i svrhu akta Unije kojim se uvodi razlikovanje u pitanju. Nadalje, načela i ciljevi područja na koje se akt odnosi moraju se također uzeti u obzir (vidjeti presudu od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 187. i navedenu sudsku praksu). Sudskom praksom u tom se pogledu pojašnjava da Komisija mora u svakom pojedinačnom slučaju i imajući u vidu kontekst kao i ciljeve određene sustavom kazni uspostavljenim Uredbom br. 1/2003 ocijeniti željeni učinak na poduzetnika u pitanju, osobito uzimajući u obzir prihod koji odražava stvarni gospodarski položaj poduzetnika tijekom razdoblja u kojem je počinjena povreda (presude od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 53. i od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, t. 144. i navedena sudska praksa).

93 U tom se pogledu sudskom praksom priznaje da je prilikom određivanja iznosa novčane kazne dopušteno uzeti u obzir kako ukupni prihod poduzetnika, koji je pokazatelj, premda približan i nepotpun, njegove veličine i gospodarske snage, tako i udio tog prihoda ostvaren proizvodima obuhvaćenima povredom, koji je pokazatelj opsega povrede. Stoga dio ukupnog prihoda koji proizlazi iz prodaje proizvoda obuhvaćenih povredom najbolje odražava ekonomsku važnost te povrede (vidjeti u tom smislu presude od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 54. i 59., od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, t. 145. i 149. i od 1. veljače 2018., Kühne + Nagel International i dr./Komisija, C-261/16 P, neobjavljena, EU:C:2018:56, t. 81.).

94 U skladu s tom sudskom praksom, točkom 13. Smjernica predviđa se da će, „[u] određivanju osnovnog iznosa kazne koju će nametnuti, Komisija […] upotrijebiti vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga tog poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno […] odnosi u odgovarajućem zemljopisnom području unutar Europskoga gospodarskog prostora”. U točki 6. istih smjernica pojašnjava se da se

„[k]ombinacija vrijednosti prihoda od prodaje na koju se odnosi povreda te trajanje povrede smatra […] primjerenom formulom koja odražava ekonomsku važnost povrede kao i relativnu težinu svakog poduzetnika u povredi” (vidjeti u tom smislu presude od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 56.; od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, t. 147. i od 1. veljače 2018., Kühne + Nagel International i dr./Komisija, C-261/16 P, neobjavljena, EU:C:2018:56, t. 65. i navedenu sudsku praksu).

95 Osim toga, presuđeno je da, iako se člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003 Komisiji dodjeljuje diskrecijska ovlast, njime se ta ovlast ipak ograničava tako da se uspostavljaju objektivni kriteriji kojih se Komisija mora držati. Prema tome, s jedne strane, iznos novčane kazne koja se može nametnuti poduzetniku podložan je brojčano odredivoj i apsolutnoj gornjoj granici, tako da je najveći iznos novčane kazne koji se može izreći određenom poduzetniku unaprijed odrediv. S druge strane, izvršavanje te diskrecijske ovlasti ograničeno je također pravilima postupanja koja si je Komisija sâma nametnula (vidjeti u tom smislu presude od 18. srpnja 2013., Schindler Holding i dr./Komisija, C-501/11 P, EU:C:2013:522, t. 58., od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, t. 146. i od 7. rujna 2016., Pilkington Group i dr./Komisija, C-101/15 P, EU:C:2016:631, t. 37.).

96 Što se tiče primjene članka 23. stavka 2. drugog podstavka Uredbe br. 1/2003, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da samo konačni iznos izrečene novčane kazne mora poštovati maksimalnu granicu od 10 % prihoda predviđenu tom odredbom i da potonja odredba ne brani Komisiji da, tijekom različitih faza izračuna novčane kazne, dođe do privremenog iznosa koji je viši od te granice sve dok konačni iznos novčane kazne ne prelazi navedenu granicu. Stoga, ako se u skladu s izračunom pokaže da se konačni iznos novčane kazne mora smanjiti za iznos koji prelazi navedenu gornju granicu, činjenica da se određeni čimbenici kao što su težina i trajanje povrede zapravo ne odražavaju na iznos izrečene novčane kazne samo je posljedica primjene te gornje granice na navedeni konačni iznos. Naime, cilj je navedene gornje granice izbjeći to da se izriču novčane kazne za koje je predvidljivo da ih poduzetnici, s obzirom na svoju veličinu koja je, iako na približan i nepotpun način, određena njihovim ukupnim prihodom, neće moći platiti. Riječ je dakle o granici koja se ujednačeno primjenjuje na sve poduzetnike i izriče s obzirom na njihovu veličinu, a čija je svrha izbjegavanje prekomjernih i nerazmjernih novčanih kazni. Svrha je te najviše gornje granice dakle različita i autonomna u odnosu na kriterij težine i trajanja povrede. Jedina moguća posljedica navedene granice jest da se iznos novčane kazne izračunan na temelju tih kriterija smanji do najviše dozvoljene razine. Njezina primjena podrazumijeva da predmetni poduzetnik ne plaća novčanu kaznu koju bi, načelno, trebao platiti na temelju ocjene koja se temelji na navedenim kriterijima (vidjeti u tom smislu presude od 12. srpnja 2012., Cetarsa/Komisija, C-181/11 P, neobjavljena, EU:C:2012:455, t. 80. do 84., od 7. rujna 2016., Pilkington Group i dr./Komisija, C-101/15 P, EU:C:2016:631, t. 36. i od 26. siječnja 2017., Mamoli Robinetteria/Komisija, C-619/13 P, EU:C:2017:50, t. 83. i 84. i navedenu sudsku praksu).

97 Sud iz toga zaključuje da nije došlo do povrede načela proporcionalnosti i jednakog postupanja time što je za sve sankcionirane poduzetnike koji su sudjelovali u istoj povredi utvrđena novčana kazna od 10 % njihovih prihoda jer je samo riječ o primjeni gornje granice predviđene u članku 23. stavku 2. drugom podstavku Uredbe br. 1/2003. Jednako tako, s obzirom na cilj te gornje granice, okolnost da to što je Komisija primijenila Smjernice ima za posljedicu da često ili redovito dolazi do toga da je iznos izrečene novčane kazne jednak 10 % prometa, ne može dovesti u pitanje zakonitost primjene te granice (vidjeti u tom smislu presudu od 26. siječnja 2017., Mamoli Robinetteria/Komisija, C-619/13 P, EU:C:2017:50, t. 85. i 86.). Opći sud u istom je smislu presudio, s jedne strane, da granica od 10 % ukupnog prihoda poduzetnika koji je povrijedio pravila tržišnog natjecanja čini samo apsolutnu gornju granicu i, s druge strane, da sama činjenica da je novčana kazna izrečena takvom poduzetniku bila vrlo blizu te granice, dok je taj postotak bio manji u slučaju drugih sudionika u zabranjenom sporazumu, ne može predstavljati povredu načela jednakog postupanja ili proporcionalnosti s obzirom na to da je ta posljedica svojstvena tumačenju granice od 10 % kao obične apsolutne gornje granice

koja se primjenjuje nakon eventualnog smanjenja iznosa novčane kazne zbog olakotnih okolnosti ili načela proporcionalnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 12. prosinca 2012., Nováckе chemické závody/Komisija, T-352/09, EU:T:2012:673, t. 161. do 163. i navedenu sudsku praksu).

98 Također je presuđeno da prilikom utvrđivanja iznosa novčane kazne ne smije doći do diskriminacije između poduzetnika koji su sudjelovali u sporazumu ili usklađenom djelovanju protivnom članku 101. stavku 1. UFEU-a primjenom različitih metoda izračuna (vidjeti u tom smislu presude od 19. srpnja 2012., Alliance One International i Standard Commercial Tobacco/Komisija, C-628/10 P i C-14/11 P, EU:C:2012:479, t. 58. i od 11. srpnja 2013., Ziegler/Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, t. 133. i navedenu sudsku praksu).

99 Konačno, kao što je Opći sud to priznao u svojoj presudi od 20. svibnja 2015., Timab Industries i CFPR/Komisija (T-456/10, EU:T:2015:296, t. 74.), koja je potvrđena presudom od 12. siječnja 2017., Timab Industries i CFPR/Komisija (C-411/15 P, EU:C:2017:11), ta načela sudske prakse primjenjuju se *mutatis mutandis* na izračun novčanih kazni izrečenih u skladu s postupkom nagodbe.

4. Osnovanost pravnih pretpostavki istaknutih prigovora

100 Iz načela sudske prakse navedenih u točkama 91. do 99. ove presude proizlazi da, u svrhu nadzora poštovanja načela jednakog postupanja u ovom slučaju, valja razlikovati, s jedne strane, obvezno ravnopravno utvrđivanje osnovnog iznosa novčanih kazni koje treba izreći predmetnim poduzetnicima i, s druge strane, primjenu granice od 10 % na navedene poduzetnike na temelju članka 23. stavka 2. drugog podstavka Uredbe br. 1/2003, koja može biti različita ovisno o njihovim ukupnim prihodima.

101 Naime, iako je točno da Komisija može valjano odabrati, kao što je to učinila u ovom slučaju, metodu izračuna osnovnog iznosa koja se temelji na vrijednosti prihoda od prodaje ostvarenog tijekom cijele godine obuhvaćene povredom, odnosno 2007. u prvotnoj odluci, kako bi utvrdila ekonomsku važnost povrede i relativnu težinu svakog poduzetnika koji je u njoj sudjelovao (vidjeti sudsku praksu navedenu u točkama 93. i 94. ove presude), ona je u tom kontekstu dužna poštovati načelo jednakog postupanja. Suprotno tomu, primjena granice od 10 % radi utvrđivanja konačnog iznosa novčanih kazni u načelu ne ovisi ni o toj ekonomskoj važnosti povrede, ni o relativnoj težini svakog uključenog poduzetnika, ni o težini ili trajanju navedene povrede koju je taj poduzetnik počinio, nego je isključivo automatske prirode koja je povezana samo s njegovim ukupnim prihodom, zbog čega je sudskom praksom presuđeno da ta primjena ne može imati za posljedicu, među ostalim, povredu načela jednakog postupanja. Naprotiv, s obzirom na njezin cilj – koji je različit i autonoman u odnosu na cilj kriterijâ težine i trajanja povrede – kao predvidive maksimalne i jednako primjenjive granice čiji je cilj jamčiti da se na poduzetnike ne primijene prekomjerne i nerazmjerne novčane kazne u odnosu na njihovu veličinu i sposobnost plaćanja, njezina je automatska primjena *ipso facto* u skladu s načelom jednakog postupanja (vidjeti sudsku praksu navedenu u točkama 96. i 97. ove presude).

102 Valja podsjetiti da tužitelji u ovom slučaju ne osporavaju samu primjenu granice od 10 %, ni kao apsolutne gornje granice novčanih kazni koje su konačno izrečene predmetnim poduzetnicima ni kao iznimnog kriterija ispravka u međufazi njihova izračuna, odnosno u okviru utvrđivanja osnovnih iznosa kako bi ih se smanjilo ispod te granice. Kao što to pravilno tvrdi Komisija, tužitelji su tijekom upravnog postupka čak izričito zatražili iznimnu prilagodbu njihova osnovnog iznosa na temelju točke 37. Smjernica kako bi se uzela u obzir njihova „monoproizvođačka” priroda (vidjeti točku 9. ove presude). Tužitelji u tom pogledu ne dovode u pitanje ni okolnost da je Komisija pošla od metodologije predviđene u presudi od 16. lipnja 2011., Putters International/Komisija (T-211/08, EU:T:2011:289, t. 80.) kako bi uzela u obzir, među ostalim, „monoproizvođačku” prirodu predmetnih poduzetnika, osim, naravno, u slučaju društva Hamelin, kao i manje sudjelovanje društva Mayer-Kuvert u povredi kako bi osigurala da se olakotna okolnost koja iz toga proizlazi odražava u konačnom iznosu novčane kazne koju mu treba izreći (uvodne izjave 11. do 13. pobijane odluke).

103 Suprotno tomu, ono što tužitelji osporavaju, među ostalim, u okviru prvog dijela ovog tužbenog razloga, jesu način na koji je Komisija provela tu prilagodbu osnovnih iznosa i njezin rezultat u pogledu odstupanja u odnosu na granicu od 10 %, koje su u odnosu na njih diskriminirajuće.

104 U tom pogledu najprije valja utvrditi da Komisija ne može utemeljeno tvrditi da rezultat primjene granice od 10 % u toj međufazi izračuna novčanih kazni koje treba izreći dovodi *ipso facto* do posljedica koje su u skladu s načelom jednakog postupanja s obzirom na to da se njome uzimaju u obzir razlike između ukupnih prihoda svih predmetnih poduzetnika. Naime, kada Komisija kao u ovom slučaju na temelju svoje diskrecijske ovlasti na temelju točke 37. Smjernica odluči iznimno uzeti u obzir granicu od 10 % već u međufazi izračuna novčanih kazni kako bi prilagodila njihove osnovne iznose, ona to čini izvan područja primjene *stricto sensu* članka 23. stavka 2. drugog podstavka Uredbe br. 1/2003, tako da se načela iz sudske prakse navedena u točkama 96. i 97. ove presude ne mogu primijeniti kao takva. Stoga, suprotno onomu što tvrdi, time što se oslonila na granicu od 10 % izvan službenog pravnog okvira kako bi je primijenila kao kriterij razlikovanja, odnosno stupnjevanja novčanih kazni u međufazi, njezin pristup može dovesti do posljedica koje su protivne načelu jednakog postupanja osobito s obzirom na ciljeve kažnjavanja i odvraćanja povezane s kriterijima težine i trajanja povrede.

105 Stoga valja ocijeniti je li Komisija poštovala načelo jednakog postupanja u okviru prilagodbe osnovnih iznosa novčanih kazni time što se oslonila na metodologiju predviđenu u presudi od 16. lipnja 2011., Putters International/Komisija (T-211/08, EU:T:2011:289, t. 80.). U tu svrhu, s obzirom na sudsku praksu navedenu u točki 92. ove presude, valja provjeriti jesu li se predmetni poduzetnici, osobito tužitelji s jedne strane te društva Bong, Hamelin (prvi dio) i GPV (drugi dio) s druge strane, nalazili u jednakim ili usporedivim situacijama, je li se prema tim situacijama postupalo jednako ili različito te je li eventualno nejednako postupanje bilo objektivno opravdano.

5. Usporedivost predmetnih situacija, jednako ili različito postupanje prema njima te objektivna opravdanost navedenog postupanja

a) Uvodne napomene

106 Za potrebe ocjene usporedivosti pojedinačnih situacija predmetnih poduzetnika valja uzeti u obzir relevantne podatke, kao i postupke izračuna koje je Komisija provela u prvotnoj i pobijanoj odluci kako bi se utvrdili i prilagodili osnovni iznosi novčanih kazni, koji su tako preuzeti u sljedećoj tablici:

Trgovačko društvo	Vrijednost prodaja EUR u 2007.	Koeficijent ozbiljnosti povrede	Trajanje (godine)	Dodatan iznos	Osnovni iznos EUR	Omjer proizvoda/prometa	Prilagodba/smanjenje	Prilagođeni osnovni iznos
Bong	140 000 000	15 %	4,5	15 %	115 500 000	80 %	88 %	13 860 000
[…] GPV	125 086 629	15 %	4,5	15 %	103 196 000	93 %	98 %	2 063 920
Hamelin	185 521 000	15 %	4,416	15 %	150 717 000	17 %	85 %	22 607 550
Mayer-Kuvert	70 023 181	15 %	4,5	15 %	57 769 000	76 %	88 %	6 932 280
Printeos […]	143 316 000	15 %	4,5	15 %	118 235 000	90 %	90 %	11 823 500

107 Iz navedene tablice proizlazi da je Komisija, za potrebe utvrđivanja osnovnih iznosa novčanih kazni prije njihove prilagodbe (u daljnjem tekstu: neprilagođeni osnovni iznosi), propisno uzela u obzir razlike između vrijednosti prihoda od prodaja koje su ostvarili predmetni poduzetnici, kao i razlike povezane s trajanjem njihova sudjelovanja u povredi (4,5 godine, osim u slučaju društva Hamelin 4,416 godina) kako bi na njih primijenila istu metodu izračuna tako da ih pomnoži s istim koeficijentom težine (15 %) i doda im dodatni iznos utvrđen istim postotkom (15 %), u skladu s točkama 13., 21. i 25. Smjernica.

108 Stoga, s obzirom na cilj kažnjavanja iz članka 23. stavka 3. Uredbe br. 1/2003 i Smjernica te primjenu iste metode izračuna na njih u toj fazi, tužitelji i drugi poduzetnici nalazili su se u usporedivim situacijama za potrebe izračuna novčanih kazni koje se odnose na njih. Naime, s obzirom na taj cilj kažnjavanja i osobito odvraćanja koji ovisi o veličini i gospodarskoj snazi predmetnih poduzetnika, razlika između vrijednosti prihoda od prodaje u načelu je prikladan kriterij razlikovanja jer odražava ekonomsku važnost predmetne povrede i relativnu težinu svakog poduzetnika koji je sudjelovao u toj povredi te stoga čini važan preduvjet za pravilnu primjenu načela jednakog postupanja prilikom izračuna osnovnih iznosa (vidjeti sudsku praksu navedenu u točkama 93. i 94. ove presude).

109 Stoga valja zaključiti da su neprilagođeni osnovni iznosi u ovom slučaju utvrđeni u skladu s načelom jednakog postupanja.

110 Međutim, valja provjeriti je li Komisija načinom na koji je iznimno prilagodila osnovne iznose na temelju točke 37. Smjernica jednako postupala u situacijama koje nisu usporedive ili je postupala različito u jednakim ili usporedivim situacijama.

b) Ravnopravna prilagodba osnovnih iznosa novčanih kazni

1) Metoda prilagodbe navedena u pobijanoj odluci

111 Valja podsjetiti da je Komisija odobrila različite stope smanjenja tužiteljima (90 %), društvu Bong (88 %), društvu Hamelin (85 %) i društvu GPV (98 %) koje, osim u slučaju tužiteljâ, ne odgovaraju omjerima proizvoda/prihoda tih poduzetnika, koji iznose 90 % u slučaju tužiteljâ, 80 % u slučaju društva Bong, 17 % u slučaju društva Hamelin i 93 % u slučaju društva GPV (vidjeti uvodne izjave 15. do 17. pobijane odluke).

112 Ciljevi, razlozi i metoda izračuna na kojima se temelji prilagodba osnovnih iznosa koju je provela Komisija navedeni su u uvodnim izjavama 10. do 22. i 57. do 62. pobijane odluke (vidjeti točku 31. i sljedeće ove presude) koja čini izmijenjeno i dopunjeno, odnosno novo obrazloženje u odnosu na ono navedeno u prvotnoj odluci koje je dovelo do njezina poništenja u presudi od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722).

113 Tako iz uvodne izjave 15. pobijane odluke proizlazi da je Komisija, kao prvo, prilagodila osnovne iznose tako što je uzela u obzir udio vrijednosti prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela u ukupnom prihodu svakog od predmetnih poduzetnika, što naziva omjerom proizvoda/prihoda. Prema Komisijinu mišljenju, cilj je tih prilagodbi istodobno osigurati da prilagođene novčane kazne uvijek odražavaju težinu cijele povrede a da pritom ipak ne iskrive relativnu težinu odnosnih osnovnih iznosa za navedene poduzetnike koja odgovara njihovu usporedivom sudjelovanju u zabranjenom sporazumu. Taj omjer proizvoda/prihoda izračunan je na temelju ukupnog prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela (omotnice) u odnosu na ukupni svjetski prihod svakog od tih poduzetnika u 2012. Kao što to proizlazi iz tablice A navedene u uvodnoj izjavi 22. pobijane odluke, poduzetnik s većim omjerom proizvoda/prihoda ostvario je stopu smanjenja koja je veća ili jednaka u odnosu na onu odobrenu poduzetniku s manjim omjerom proizvoda/prihoda (uvodna izjava 16. pobijane odluke).

114 Ističe se da samo Hamelin nakon prijenosa sredstava za proizvodnju omotnica više nije ostvarivao prodaju proizvoda koji je predmet kartela u 2012., zbog čega se njegov omjer proizvoda/prihoda procijenio na temelju usporedbe njegova prihoda iz 2012. s prodajom proizvoda koji je predmet kartela, koju je u toj godini izvršilo njegovo bivše društvo kći. Usto, navodi se da je GPV, poduzetnik s najvećim omjerom proizvoda/prihoda, ostvario smanjenje od 98 % koje je bilo potrebno da se njegov prihod smanji ispod granice od 10 %. Posljedično, drugi su poduzetnici ostvarili manja smanjenja, koja su utvrđena pojedinačno te su odražavala njihove omjere proizvoda/prihoda, kao i relativnu težinu osnovnih iznosa koji su im dodijeljeni (uvodna izjava 17. pobijane odluke).

115 Prema Komisijinu mišljenju, linearno smanjenje na temelju pojedinačnih omjera proizvoda/prihoda dovelo bi do neopravdanih rezultata i iskrivilo relativnu težinu osnovnih iznosa. Na temelju takvog pristupa, na primjer, osnovni iznos društva Mayer-Kuvert, s omjerom proizvoda/prihoda od 76 %, prilagodio se na veću razinu od prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ, s omjerom proizvoda/prihoda od 90 %, dok je prije prilagodbe njihov osnovni iznos bio više nego dvostruko veći od osnovnog iznosa društva Mayer-Kuvert. Stoga se upotrijebljenom metodologijom radi pravičnosti nastojala ponovno uspostaviti ravnoteža između prilagođenih osnovnih iznosa odobravanjem pojedinačnih smanjenja koja ne odražavaju samo omjere proizvoda/prihoda, nego i usporedivost sudjelovanja predmetnih poduzetnika u zabranjenom sporazumu, kao što proizlazi iz neprilagođenih osnovnih iznosa (uvodna izjava 18. pobijane odluke).

116 Konačno, Komisija pojašnjava da je, iako je Hamelin imao znatno manji omjer proizvoda/prihoda od drugih poduzetnika, bilo potrebno smanjiti i njegovu novčanu kaznu kako bi se uzela u obzir činjenica da je njegova uloga u zabranjenom sporazumu bila slična ulozi navedenih poduzetnika. S obzirom na njegov omjer proizvoda/prihoda, smanjenje osnovnog iznosa za društvo Hamelin bilo je najmanje u odnosu na smanjenja koja su ostvarili svi drugi poduzetnici (uvodna izjava 19. pobijane odluke). Iako je Komisija smanjenja temeljila samo na omjeru proizvoda/prihoda predmetnih poduzetnika, Hamelin nije ostvario smanjenje te je njegov osnovni iznos bio otprilike 1275 % veći od prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ, dok je vrijednost prihoda od prodaje društva Hamelin bila tek 30 % veća od vrijednosti prihoda od prodaje tužiteljâ (uvodna izjava 20. pobijane odluke). Iz toga proizlazi da utvrđivanje osnovnog iznosa novčane kazne namijenjene društvu Hamelin odražava njegovo usporedivo sudjelovanje u zabranjenom sporazumu, kao i težinu i trajanje povrede, te da je dovoljno odvraćajuće (uvodna izjava 21. pobijane odluke).

117 S obzirom na prethodno navedeno, valja utvrditi sljedeće elemente zbog kojih je Komisija u prvotnoj i pobijanoj odluci iznimno prilagodila osnovne iznose novčanih kazni koje treba izreći predmetnim poduzetnicima:

– potreba da se utvrdi stopa smanjenja kojom se osnovni iznos smanjuje ispod granice od 10 % ukupnog prihoda;

– utvrđivanje stope smanjenja, među ostalim, s obzirom na omjer proizvoda/prihoda predmetnih poduzetnika u 2012., ali na nelinearan način (veći omjer proizvoda/prihoda dovodi do veće stope smanjenja, pri čemu referentnu točku čini društvo GPV s omjerom proizvoda/prihoda od 93 % koje je ostvarilo smanjenje od 98 %);

– ponovna uspostava ravnoteže između prilagođenih osnovnih iznosa odobravanjem pojedinačnih stopa smanjenja koje ne odražavaju samo omjere proizvoda/prihoda, nego i usporedivost sudjelovanja predmetnih poduzetnika u zabranjenom sporazumu, kao što proizlazi iz neprilagođenih osnovnih iznosa;

– u slučaju društva Hamelin, utvrđivanje najniže stope smanjenja od 85 % na temelju omjera proizvoda/prihoda od samo 17 %, koji se procijenio na temelju uzimanja u obzir prodaje njegova bivšeg društva kćeri u 2012., te, iz razloga pravičnosti, zbog potrebe da se ponovno uspostavi ravnoteža između njegova prilagođenog osnovnog iznosa i prilagođenih osnovnih iznosa drugih

poduzetnika (smanjenje samo ovisno o omjeru proizvoda/prihoda koje dovodi do otprilike 1275 % većeg osnovnog iznosa od prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ, dok je vrijednost prihoda od prodaje društva Hamelin bila samo 30 % veća od vrijednosti prihoda od prodaje tužiteljâ).

2) Zakonitost načelâ i ciljeva na kojima se temelji prilagodba osnovnih iznosa

118 Što se tiče nelinearnog smanjenja osnovnih iznosa novčanih kazni koje treba izreći predmetnim poduzetnicima, koje se temelji na različitim omjerima proizvoda/prihoda, tužitelji u biti prigovaraju Komisiji da je odobrila, među ostalim, društvu Bong stopu smanjenja od 88 % koja je gotovo jednaka onoj koja je odobrena njima (90 %), iako je omjer proizvoda/prihoda društva Bong od 80 % bio za 10 % manji od njihovog (90 %). Iz toga zaključuju da je stopa smanjenja koju im je trebalo odobriti trebala biti veća kako bi se poštovalo načelo jednakog postupanja. Isto tako, tom je načelu također protivna činjenica da tako prilagođeni osnovni iznos, među ostalim, u slučaju društva Bong, čini samo 4,7 % njegova ukupnog prihoda, dok prilagođeni osnovni iznos tužiteljâ čini 9,7 % njihova ukupnog prihoda.

119 Međutim, s obzirom na to da Komisija stope smanjenja nije utvrdila isključivo ili shematski na temelju tih različitih omjera proizvoda/prihoda, tužitelji ne mogu utemeljeno tvrditi da iz toga nužno proizlazi pogrešna usporedna ocjena, odnosno nejednako postupanje na njihovu štetu. Za potrebe usporedbe predmetnih situacija ipak je nužno poći od različitih neprilagođenih osnovnih iznosa prilikom čijeg se utvrđivanja poštovalo načelo jednakog postupanja te su se istodobno propisno uzeli u obzir težina počinjene povrede te cilj kažnjavanja i odvraćanja (vidjeti točke 107. i 108. ove presude). U tu svrhu valja provjeriti jesu li rezultati prilagodbe navedenih osnovnih iznosa, provedene na temelju omjerâ proizvoda/prihoda, i dalje dovoljno povezani s relevantnim kriterijima iz članka 23. stavka 3. Uredbe br. 1/2003 i Smjernica, konkretno s težinom povrede te ciljem kažnjavanja i odvraćanja čija ocjena osobito ovisi o veličini i gospodarskoj snazi predmetnih poduzetnika.

120 U tom pogledu valja podsjetiti da tužitelji ne osporavaju uzimanje u obzir omjera proizvoda/prihoda svih predmetnih poduzetnika za potrebe prilagodbe njihovih osnovnih iznosa ispod granice od 10 % njihovih ukupnih prihoda, nego samo nelinearno utvrđivanje stopa smanjenja, navodno na štetu tužiteljâ, na temelju navedenih omjera i s ciljem održavanja ravnoteže između različitih novčanih kazni s obzirom na težinu sudjelovanja svakog od predmetnih poduzetnika, uz istodobno jamčenje da prilagođeni osnovni iznosi ne prelaze granicu od 10 % ukupnog prihoda (vidjeti točku 117. drugu i treću alineju ove presude). Međutim, valja utvrditi da je primjena te metode imala za posljedicu, s jedne strane, to da se na tužitelje primijenilo veće smanjenje u pogledu postotka osnovnog iznosa (90 %) od smanjenja koja su ostvarila društva Bong (88 %) i Hamelin (85 %) s kojima se uspoređuju i, s druge strane, to da se relativna težina novčane kazne koja je konačno izrečena tužiteljima malo smanjila te se njihov relativni položaj u poretku predmetnih poduzetnika s obzirom na izrečene iznose novčane kazne poredane od najvećeg do najmanjeg poboljšao jer su nakon prilagodbe osnovnih iznosa pali s drugog na treće mjesto. Osim toga, kao što to pravilno ističe Komisija, da je navedenu granicu od 10 %, kao što je predviđena člankom 23. stavkom 2. drugim podstavkom Uredbe br. 1/2003, primijenila samo kao apsolutnu gornju granicu za potrebe postupka izračuna novčanih kazni, odnosno bez privremene prilagodbe osnovnih iznosa na temelju, među ostalim, omjerâ proizvoda/prihoda, novčana kazna koju bi trebalo izreći tužiteljima bila bi veća i, konkretnije, druga najveća, a ne treća najveća među novčanim kaznama izrečenima svim predmetnim poduzetnicima.

121 Isto tako, u okviru izvršavanja svoje diskrecijske ovlasti na temelju točke 37. Smjernica, koje su zahtijevali sami tužitelji, Komisija je u načelu na temelju toga mogla valjano donijeti nelinearnu metodu prilagodbe osnovnih iznosa kako bi se uzela u obzir potreba da ti iznosi i dalje odražavaju usporedivo sudjelovanje predmetnih poduzetnika u zabranjenom sporazumu, kao i relativnu težinu neprilagođenih osnovnih iznosa koji su im dodijeljeni. Naime, kao što se to u biti navodi u uvodnim izjavama 17. do 19. pobijane odluke, s obzirom na ključne kriterije kojima se uređuje utvrđivanje iznosa novčanih kazni, odnosno kriterije težine i trajanja povrede iz članka 23. stavka 3. Uredbe

br. 1/2003, bilo je nužno zadržati dovoljnu povezanost između, s jedne strane, prilagođenih osnovnih iznosa i, s druge strane, neprilagođenih osnovnih iznosa, s obzirom na to da su se potonji iznosi utvrdili na temelju tih kriterija i osobito na temelju veličine i gospodarske snage predmetnih poduzetnika kako bi se osigurao dovoljno odvraćajući učinak kazni (vidjeti točku 119. ove presude). Suprotno tomu, linearnim i shematskim smanjenjem osnovnih iznosa, koje se temelji isključivo na omjerima proizvoda/prihoda, ne bi se osigurao takav rezultat, nego bi ono prije svega imalo za posljedicu, osobito u slučaju društava Bong i Mayer-Kuvert, utvrđivanje znatno većih prilagođenih osnovnih iznosa u odnosu na prilagođeni osnovni iznos tužiteljâ, iako su neprilagođeni osnovni iznosi tih poduzetnika manji od neprilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ.

122 U tom pogledu valja pojasniti da, suprotno onomu što tvrde tužitelji, omjer proizvoda/prihoda, kao prilično neuobičajen koeficijent izračuna koji kombinira vrijednost prihoda od prodaje i ukupni prihod, sam po sebi, za razliku od kriterija vrijednosti prihoda od prodaje kao takvog, nije ni prikladan kriterij za odražavanje veličine i gospodarske snage poduzetnika, a stoga i ekonomske važnosti njegova sudjelovanja u povredi (vidjeti po analogiji sudsku praksu navedenu u točki 93. ove presude), ni odlučujući kriterij za utvrđivanje novčane kazne. Da je to slučaj, većim bi se omjerom proizvoda/prihoda moglo opravdati čak i odgovarajuće povećanje osnovnog iznosa novčane kazne kako bi se bolje odrazile ta veličina i ta gospodarska snaga te ispunio cilj kažnjavanja i odvraćanja. Međutim, Komisija je u ovom slučaju taj omjer upotrijebila samo kao pomoć pri smanjenju, odnosno primijenila je obrnuti pristup time što je poduzetnicima koji imaju takav veći omjer, nelinearno odobrila veću stopu smanjenja, istodobno uzimajući u obzir potrebu da se osigura ravnoteža između prilagođenih osnovnih iznosa s obzirom na relativnu težinu predmetnih poduzetnika u počinjenju povrede. Tužitelji u tom kontekstu zanemaruju i relevantnost ukupnog prihoda kao reprezentativnog kriterija veličine i gospodarske snage poduzetnika (vidjeti točku 88. ove presude) s obzirom na to da se u sudskoj praksi iz točke 93. ove presude jasno navodi da je vrijednost prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela prikladniji kriterij u tu svrhu koji, štoviše, zbog razloga navedenih u točkama 119. i 121. ove presude, trebaju odražavati osnovni iznosi novčanih kazni koje treba izreći. Stoga se, makar samo zbog tih razloga, ne može prihvatiti argument tužiteljâ prema kojem je metodologija prilagodbe koju je odabrala Komisija proizvela rezultate koji nisu povezani s veličinom i gospodarskom snagom (vidjeti točku 72. ove presude) i koji su diskriminirajući jer čine različita odstupanja u odnosu na granicu od 10 % ukupnog prihoda.

123 Naprotiv, Komisija je u ovom slučaju, nastojala održati ravnotežu između, s jedne strane, prilagođenih osnovnih iznosa i, s druge strane, relativne težine sudjelovanja predmetnih poduzetnika u povredi i potrebe da se osigura dovoljno odvraćajući učinak novčanih kazni, time što je nelinearno utvrdila pojedinačne stope smanjenja kako bi osigurala da ti iznosi ne premašuju granicu od 10 %, nego da i dalje odražavaju usporedivost sudjelovanja navedenih poduzetnika u navedenoj povredi, koje je izmjereno s obzirom na njihovu veličinu i gospodarsku snagu.

124 Iz toga slijedi da Komisijino uzimanje u obzir pojedinačnih stopa smanjenja, koje se ne temelje samo na omjerima proizvoda/prihoda predmetnih poduzetnika, nego i na potrebi da se zadrži dovoljna povezanost između, s jedne strane, prilagođenih osnovnih iznosa i, s druge strane, relativne težine njihova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu i potrebe da se osigura dovoljno odvraćajući učinak novčanih kazni, koji su tako izraženi u neprilagođenim osnovnim iznosima, čini, s obzirom na kriterije i ciljeve iz članka 23. stavka 3. Uredbe br. 1/2003, ravnopravno postupanje u usporedivim situacijama u smislu načela jednakog postupanja. Naime, osim cilja da se osnovni iznosi smanje ispod granice od 10 %, tim se pristupom u prilagođenim osnovnim iznosima nastojala odraziti težina povrede, koja je izmjerena s obzirom na veličinu i gospodarsku snagu predmetnih poduzetnika, ali i odvraćajuća priroda kazne, koju odražavaju u neprilagođeni osnovni iznosi koji su se temeljili na vrijednostima prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela. Suprotno tomu, linearnim i shematskim smanjenjem osnovnih iznosa samo ovisno o omjeru proizvoda/prihoda, koje zapravo nije prikladan kriterij kako bi se odrazila veličina i gospodarska snaga predmetnih poduzetnika, ne bi se osiguralo zadržavanje takve povezanosti, nego bi je ono, upravo suprotno, moglo narušiti, čak i u potpunosti prekinuti (vidjeti točku 122. ove presude).

125 S obzirom na ta načela i ciljeve na kojima se temelji prilagodba osnovnih iznosa novčanih kazni koje treba izreći predmetnim poduzetnicima, valja konkretnije ocijeniti jesu li se tužitelji nalazili u situacijama usporedivima sa situacijama, s jedne strane, društava Bong i Hamelin (prvi dio najprije istaknut) i, s druge strane, društva GPV (drugi dio istaknut podredno), te je li se u tim situacijama postupalo jednako ili različito i, ovisno o slučaju, objektivno opravdano.

c) Usporedba sa situacijom društva Bong

126 S obzirom na prethodna razmatranja, valja utvrditi da Komisija u biti pravilno ističe (vidjeti točku 84. ove presude) da je, iako je omjer proizvoda/prihoda društva Bong bio za 10 % manji od omjera proizvoda/prihoda tužiteljâ, trebalo uzeti u obzir činjenicu da je neprilagođeni osnovni iznos društva Bong nešto manji od neprilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ. Stoga je, neovisno o toj razlici između omjerâ proizvoda/prihoda, Komisija mogla valjano smatrati da nije opravdano utvrditi prilagođene osnovne iznose koji čine znatno različita odstupanja. Naime, nakon njegove prilagodbe, prilagođeni osnovni iznos društva Bong (13 860 000 eura) bio je čak i veći od prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ (11 823 500 eura), što dokazuje da je tužiteljima stopa smanjenja od 90 % koja je na njih primijenjena, i koja je veća od stope smanjenja od 88 % primijenjene na društvo Bong, čak donijela komparativnu prednost. Stoga Komisija nije počinila pogrešku u ocjeni time što je smatrala da bi dodatno smanjenje prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ, koje su tako sami zatražili, imalo za učinak to da im se odobri neproporcionalna prednost i izrekne nedovoljno odvraćajuća novčana kazna u odnosu na usporednu početnu situaciju koja je postojala s obzirom na neprilagođene osnovne iznose utvrđene na temelju vrijednosti prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela.

127 Iz toga također proizlazi da je navodno postojanje znatnog odstupanja između prilagođenih osnovnih iznosa u odnosu na granicu od 10 % ukupnog prihoda, odnosno 4,7 % u slučaju društva Bong i 9,7 % u slučaju tužiteljâ, samo rezultat ravnopravne prilagodbe ocijenjene i potvrđene u točkama 120. do 125. ove presude, tako da prigovor koji se u tom pogledu ističe treba odbiti kao neosnovan.

128 Nadalje, čak i ako nelinearnu prilagodbu osnovnog iznosa društva Bong treba kvalificirati kao nejednako postupanje u usporedivim situacijama, koje su utvrđene samo na temelju omjerâ proizvoda/prihoda, što ovdje nije slučaj, takvo bi nejednako postupanje u svakom slučaju, zbog razloga navedenih u točkama 121. do 124. ove presude, bilo objektivno opravdano za potrebe ponovne uspostave ravnoteže između novčanih kazni s obzirom na cilj kažnjavanja i odvraćanja te stoga ne može predstavljati povredu načela jednakog postupanja u pogledu tužiteljâ.

129 Stoga prigovor koji se temelji na nejednakom postupanju prema tužiteljima u odnosu na društvo Bong treba odbiti kao neosnovan.

d) Usporedba sa situacijom društva Hamelin

130 Što se tiče usporedbe sa situacijom društva Hamelin, valja utvrditi da iz uvodnih izjava 16., 17., 19. i 20. pobijane odluke proizlazi da se, s obzirom na podatke iz referentne godine 2012. namijenjene utvrđivanju i prilagodbi osnovnih iznosa, društvo Hamelin nalazilo u jedinstvenoj i stoga različitoj situaciji od situacija drugih predmetnih poduzetnika, uključujući tužitelje. Razlog za to je, s jedne strane, nepostojanje „monoproizvođačke” prirode njegove gospodarske djelatnosti i, s druge strane, njegov omjer proizvoda/prihoda od samo 17 % koji se, štoviše, procijenio na temelju uzimanja u obzir prodaje njegova bivšeg društva kćeri u 2012., koje je 2010. prodano društvu Bong.

131 Naime, kao što to u biti proizlazi iz uvodne izjave 19. pobijane odluke, za razliku od situacije drugih predmetnih poduzetnika, prilagodba osnovnog iznosa društva Hamelin na temelju točke 37. Smjernica u okviru koje je na njega primijenjena stopa smanjenja od 85 %, odnosno najmanja stopa u odnosu na one koje su odobrene drugim poduzetnicima, ne može se obrazložiti ni njegovom „monoproizvođačkom” prirodom ni njegovim omjerom proizvoda/prihoda od 17 %, nego se u biti

temelji na razlozima pravičnosti koji se odnose na njegovo usporedivo sudjelovanje u zabranjenom sporazumu i na potrebu da se ponovno uspostavi ravnoteža između novčanih kazni. U istom se smislu u uvodnoj izjavi 20. pobijane odluke ističe da bi, da se nije primijenila stopa smanjenja od 85 % osnovnog iznosa na društvo Hamelin, taj iznos bio otprilike 1275 % veći od iznosa tužiteljâ, iako je vrijednost njegova prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela u 2007. bila samo 30 % veća od vrijednosti prihoda od prodaje tužiteljâ. Međutim, kao što je to naglasila Komisija, takav rezultat ne bi bio proporcionalan ni u skladu s potrebom da se ponovno uspostavi ravnoteža između novčanih kazni koje bi trebale odražavati usporedivu važnost sudjelovanja predmetnih poduzetnika u povredi i jamčiti dovoljno odvraćajući komparativni učinak, kao što je onaj koji održavaju neprilagođeni osnovni iznosi koji su utvrđeni na temelju vrijednosti prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela u 2007. kako bi se uzele u obzir veličina i gospodarska snaga navedenih poduzetnika.

132 Stoga, iako se Komisijin pristup u pogledu društva Hamelin može kvalificirati kao jednako postupanje u različitim situacijama, s obzirom na to da se sastojao u tome da mu je odobrena stopa smanjenja od 85 % koja se najprije temeljila na omjeru proizvoda/prihoda čiji je cilj bio uzeti u obzir „monoproizvođačku" prirodu drugih poduzetnika, iako ono nije bilo takav poduzetnik te je u tom pogledalo imalo vrlo mali omjer, prilagodba njegova osnovnog iznosa bila je objektivno opravdana s obzirom na kriterije navedene u točkama 120. do 124. ove presude i činjenicu da je sudjelovanje društva Hamelin u povredi koje je dovelo do određivanja njegova neprilagođenog osnovnog iznosa bilo u velikom dijelu usporedivo sa sudjelovanjem drugih poduzetnika (vidjeti točke 107. i 108. ove presude). U tom pogledu valja podsjetiti na činjenicu da je prilagođeni osnovni iznos novčane kazne društva Hamelin i dalje veći od prilagođenih osnovnih iznosa drugih poduzetnika, čime se uzima u obzir najveća vrijednost prihoda od prodaje koja mu se pripisala 2007. i njegov najveći neprilagođeni osnovni iznos, kao i najmanji omjer proizvoda/prihoda. Svi su se ti elementi odrazili u dodjeli stope smanjenja od 85 % koja je manja od stope smanjenja svih drugih poduzetnika, što je imalo za posljedicu utvrđivanje prilagođenog osnovnog iznosa koji je gotovo dvostruko veći od prilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ (22 607 550 u usporedbi s 11 823 500 eura), koji je Komisija valjano mogla kvalificirati kao proporcionalan i dovoljno odvraćajući. U tom kontekstu valja uzeti u obzir i činjenicu da je neprilagođeni osnovni iznos društva Hamelin, iako je već bio najveći (150 717 000 eura), bio samo za otprilike jednu četvrtinu veći od neprilagođenog osnovnog iznosa tužiteljâ (118 235 000 eura). U tim je okolnostima Komisija legitimno mogla uzeti u obzir potencijalnu prekomjernost osnovnog iznosa društva Hamelin kao drugu posebnu okolnost u smislu točke 37. Smjernica kako bi opravdala provedbu velike prilagodbe navedenog iznosa i zajamčila da se on nalazi, poput drugih osnovnih iznosa, ne samo ispod granice od 10 %, nego i da je u ravnoteži s njima.

133 Iz toga slijedi da je postojanje znatnog odstupanja između prilagođenih osnovnih iznosa u odnosu na granicu od 10 % ukupnog prihoda, odnosno 4,5 % u slučaju društva Hamelin i 9,7 % u slučaju tužiteljâ, samo rezultat objektivno opravdane prilagodbe ocijenjene i potvrđene u točkama 130. do 132. ove presude, tako da prigovor koji se u tom pogledu ističe treba odbiti kao neosnovan.

134 Isto se tako ne može prihvatiti prigovor koji se temelji na tome da Komisija društvu Hamelin nije smjela dodijeliti omjer proizvoda/prihoda od 17 %. Naprotiv, s obzirom na to da je Komisija neprilagođene osnovne iznose svih predmetnih poduzetnika, uključujući društva Hamelin, utvrdila na temelju vrijednosti prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela u 2007., odnosno u vrijeme kad je društvo Hamelin još bilo aktivno u proizvodnji i stavljanju na tržište proizvoda koji je predmet kartela, bilo je čak neophodno da procijeni omjer proizvoda/prihoda društva Hamelin u 2012. koji je fiktivan, ali ipak dovoljno pouzdan kako bi mogla provesti ravnopravnu prilagodbu navedenih osnovnih iznosa.

135 Prema tome, prigovor koji se temelji na nejednakom postupanju prema tužiteljima u odnosu na društvo Hamelin, a stoga i prvi dio ovog tužbenog razloga na koji se najprije poziva, treba odbiti kao neosnovane.

e) Usporedba sa situacijom društva GPV

136 U okviru drugog dijela ovog tužbenog razloga, istaknutog podredno, tužitelji u biti prigovaraju Komisiji da ih je diskriminirala u odnosu na društvo GPV time što je za njega utvrdila znatno manji prilagođeni osnovni iznos od njihovog.

137 Što se tiče usporedbe sa situacijom društva GPV, valja podsjetiti da je, za razliku od tužiteljâ kojima je radi prilagodbe njihova osnovnog iznosa dodijeljena stopa smanjenja od 90 % koja točno odgovara njihovu omjeru proizvoda/prihoda, društvo GPV ostvarilo stopu smanjenja od 98 %, odnosno pet postotnih bodova veću od njegova omjera proizvoda/prihoda od 93 %. Iz toga je proizašao znatno manji prilagođeni osnovni iznos od prilagođenog osnovnog iznosa drugih predmetnih poduzetnika, osobito društva Bong i tužiteljâ (2 063 920 naspram 13 860 000 i 11 823 500 eura), iako su neprilagođeni osnovni iznosi društva GPV, društva Bong i tužiteljâ bili vrlo slični (103 196 000, 115 500 000 i 118 235 000 eura).

138 Kao što to proizlazi iz uvodne izjave 17. pobijane odluke, prema Komisijinu mišljenju, taj je pristup osobito bio nužan kako bi se neprilagođeni osnovni iznos smanjio neposredno ispod granice od 10 % ukupnog prihoda društva GPV u 2013. te je stopa smanjenja od 98 % bila maksimalna referentna vrijednost u odnosu na koju su se utvrdile ostale stope smanjenja. Naime, u odgovoru na pisano pitanje Općeg suda, Komisija je potvrdila da je ukupni prihod društva GPV u 2012. iznosio 23 460 596 eura (na temelju čega je utvrđen njegov omjer proizvoda/prihoda), a u 2013. 23 356 449 eura (na temelju čega je privremeno primijenjena granica od 10 %). Komisija je tijekom postupka isto objasnila da je stopa smanjenja od 98 % koja je odobrena društvu GPV bila tolika najprije zbog potrebe da se njegov osnovni iznos smanji ispod granice od 10 %, zbog činjenice da je njegov omjer proizvoda/prihoda bio komparativno najveći i zbog toga što se njegov ukupni prihod znatno smanjio u 2012. i 2013. (vidjeti točku 86. ove presude).

139 Međutim, s obzirom na, kao prvo, relativno veliku vrijednost prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela društva GPV u 2007. na kojoj se temeljilo utvrđivanje njegova neprilagođenog osnovnog iznosa, kao drugo, njegov osobito nizak ukupni prihod u 2012. i 2013. u odnosu na ukupne prihode drugih predmetnih poduzetnika i, kao treće, činjenicu da je u slučaju društva GPV uzimanje u obzir omjera proizvoda/prihoda i granice od 10 % kako bi se prilagodio njegov osnovni iznos nužno trebalo dovesti do znatnog, čak i neproporcionalnog smanjenja navedenog iznosa, valja utvrditi da se društvo GPV nalazilo u različitoj situaciji od situacija drugih predmetnih poduzetnika, uključujući tužiteljâ. Stoga je primjena iste metodologije prilagodbe osnovnog iznosa osobito primjenom omjera proizvoda/prihoda kako bi se navedeni iznos smanjio ispod granice od 10 %, predstavljala nejednako postupanje u korist društva GPV.

140 Usto, čak i ako je Komisija time namjeravala primijeniti smisao presude od 16. lipnja 2011., Putters International/Komisija (T-211/08, EU:T:2011:289, t. 80.), rezultat toga ipak je doveo do utvrđivanja prilagođenog osnovnog iznosa društva GPV koji je bio znatno manji od prilagođenih osnovnih iznosa svih drugih poduzetnika. Štoviše, razina navedenog iznosa, za razliku od situacija društva Bong, društva Hamelin i tužiteljâ i suprotno zahtjevima navedenim u točki 123. ove presude, više nije bila dovoljno povezana s neprilagođenim osnovnim iznosom društva GPV, iako je on trebao odražavati, među ostalim, stvarnu veličinu i gospodarsku snagu tog poduzetnika koje su određivale relativnu važnost njegova sudjelovanja u povredi. Iz toga slijedi da je Komisija u slučaju društva GPV provela previše shematsku i strogu prilagodbu osnovnog iznosa s obzirom na granicu od 10 % jer nije uzela u obzir njegovu jedinstvenu situaciju koja se odnosila na znatno odstupanje između vrijednosti njegova prihoda od prodaje u 2007. kao ključnog kriterija koji predstavlja njegovu veličinu i gospodarsku snagu te njegova ukupnog prihoda u 2012. i 2013. Taj je pristup stoga imao za učinak to da se prilagođeni osnovni iznos društva GPV odvojio od kriterija i ciljeva kažnjavanja i odvraćanja u smislu članka 23. stavka 3. Uredbe br. 1/2003 time što je u toj međufazi postupka izračuna novčanih kazni doveo do rezultata do kojeg obično dolazi tek na kraju tog postupka, odnosno prilikom primjene apsolutne gornje granice od 10 % na temelju članka 23. stavka 2. drugog podstavka iste uredbe.

141 Stoga je, na temelju te metodologije, uzimanje u obzir u korist društva GPV njegova omjera proizvoda/prihoda i granice od 10 %, neovisno o znatnom odstupanju između vrijednosti njegova prihoda od prodaje i njegova ukupnog prihoda, trebalo imati za učinak prekid veze koja se zahtijeva između neprilagođenih i prilagođenih osnovnih iznosa. Iz toga je proizašlo da, suprotno cilju koji sama Komisija naglašava u okviru usporedbe situacija društva Bong, društva Hamelin i tužiteljâ, prilagođeni osnovni iznos više nije mogao odražavati veličinu i gospodarsku snagu društva GPV ni osigurati dovoljno odvraćajući učinak u pogledu tog društva, kao ni dovesti navedeni iznos u ravnotežu s iznosom novčanih kazni drugih poduzetnika, tako da se to nejednako postupanje nije moglo objektivno opravdati. Komisija se u tom pogledu ne može pozvati na sudsku praksu navedenu u točkama 96. i 97. ove presude čija primjena ovisi upravo o poštovanju granice od 10 % kao apsolutne gornje granice za potrebe postupka izračuna novčane kazne, a ne u njezinoj međufazi prilagodbe osnovnih iznosa novčanih kazni (vidjeti točku 104. ove presude). Naime, da nije provedena prilagodba osnovnog iznosa društva GPV, njegova bi novčana kazna koju treba konačno izreći nakon primjene navedene granice bila znatno veća, odnosno iznosila bi otprilike 2,34 umjesto 1,651 milijuna eura kako je izrečena u prvotnoj odluci.

142 Stoga primjena metode prilagodbe osnovnih iznosa u pogledu društva GPV čini objektivno neopravdano nejednako postupanje u pogledu drugih predmetnih poduzetnika, osobito u pogledu društva Bong i tužiteljâ.

143 Međutim, iz toga ipak ne proizlazi da drugi dio ovog tužbenog razloga, na koji se poziva podredno, treba prihvatiti.

144 U tom pogledu valja utvrditi da su, s jedne strane, tužitelji na raspravi više puta potvrdili da ne osporavaju zakonitost novčanih kazni izrečenih drugim predmetnim poduzetnicima koje su postale konačne, uključujući zakonitost novčane kazne izrečene društvu GPV. S druge strane, iako je povoljnije i objektivno neopravdano postupanje prema društvu GPV nezakonito, valja podsjetiti da poštovanje načela jednakog postupanja treba biti u skladu s poštovanjem načela zakonitosti prema kojem se nitko ne može u svoju korist pozivati na nezakonitost počinjenu u korist drugoga (presude od 5. prosinca 2013., Solvay/Komisija, C-455/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:796, t. 109.; od 16. lipnja 2016., Evonik Degussa i AlzChem/Komisija, C-155/14 P, EU:C:2016:446, t. 58. i od 14. rujna 2017., LG Electronics i Koninklijke Philips Electronics/Komisija, C-588/15 P i C-622/15 P, EU:C:2017:679, t. 91.).

145 Iz toga proizlazi da se tužitelji u svoju korist ne mogu pozvati na nezakonitost počinjenu samo u korist poduzetnika GPV. U ovom je slučaju to još manje moguće jer je, s jedne strane, prvotna odluka postala konačna u pogledu društva GPV te iznos novčane kazne koja mu je izrečena nije predmet ovog spora i jer se, s druge strane, prema svim drugim predmetnim poduzetnicima, osim prema društvu GPV, na temelju iste metodologije prilagodbe osnovnih iznosa novčanih kazni postupalo jednako. Naime, kad bi se zahtjev tužiteljâ da im se odobri veća stopa smanjenja trebao prihvatiti, time bi se mogla dovesti u pitanje ocjena poštovanja načela jednakog postupanja u odnosu na njih u okviru prilagodbe osnovnih iznosa u usporedbi s društvima Bong, Mayer-Kuvert i Hamelin, čije su novčane kazne također postale konačne i u odnosu na koje su tužitelji već bili u povoljnijem položaju (vidjeti točke 118. do 135. ove presude). U svakom slučaju, tužitelji nisu dokazali da nezakonitost počinjena u pogledu društva GPV proizlazi iz primjene različitog pravnog kriterija za utvrđivanje iznosa novčane kazne ili da ima za posljedicu smanjenje, na njihovu štetu, relativne težine društva GPV u povredi (vidjeti u tom smislu presudu od 14. rujna 2017., LG Electronics i Koninklijke Philips Electronics/Komisija, C-588/15 P i C-622/15 P, EU:C:2017:679, t. 95. i 96.).

146 Prema tome, drugi dio ovog tužbenog razloga, a stoga i navedeni tužbeni razlog u cijelosti treba odbiti kao neosnovane.

C. Treći tužbeni razlog, koji se temelji na povredi načelâ proporcionalnosti i nediskriminacije ili pravičnosti

147 Tužitelji osporavaju zakonitost toga što Komisija nije uzela u obzir novčanu kaznu koju je CNC već izrekao u odluci od 25. ožujka 2013. (uvodne izjave 46. i 56. pobijane odluke). Ne pozivaju se na povredu načela *ne bis in idem*, nego na povredu načela proporcionalnosti kako je tumačeno u presudi od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4, t. 11.), koje je relevantno čak i ako načelo *ne bis in idem* nije primjenjivo te je u njemačkoj pravnoj teoriji poznato kao načelo pripisivanja (Anrechnungsprinzip) ili kao opći zahtjev pravičnosti koji je sama Komisija već poštovala u svojoj prethodnoj praksi odlučivanja.

148 Komisija je u uvodnoj izjavi 50. pobijane odluke pogrešno odbila usporedivost njezine prethodne prakse odlučivanja i ovog slučaja, pri čemu je tvrdila da nije dokazano da su se tužitelji nalazili u teškom gospodarskom položaju ili da je zajednički utjecaj dviju sankcija bio tako velik da treba zaključiti da je imao pretjerano odvraćajući učinak. Kao što je Komisiji to već naznačeno tijekom upravnog postupka, gospodarski položaj tužiteljâ znatno se pogoršao zbog gospodarske i financijske krize, kao i općenitog smanjenja potražnje za papirnatim omotnicama u okruženju koje je sve više digitalizirano, što su razlozi zbog kojih su tužitelji, uz gubitak prije oporezivanja od 18 855 000 eura pretrpljen u 2012., od čega 12 002 000 eura na ime novčanih kazni koje je izrekao CNC, u 2013. pretrpjeli gubitak od 2 900 000 eura. Stoga su u veljači 2014. bili prisiljeni otpustiti 132 zaposlenika u glavnom proizvodnom centru u Alcalá de Henaresu (Španjolska), odnosno 28 % zaposlenika, te je neto dohodak u 2013. bio za 8,5 % manji u odnosu na 2012. Što se tiče pretjerano odvraćajućeg učinka, tužitelji podsjećaju da je novčana kazna koju je izrekao CNC bila jednaka 10 % njihova ukupnog prihoda, dok novčana kazna izrečena u pobijanoj odluci odgovara 9,7 % istog ukupnog prihoda. Stoga je njihov zajednički utjecaj gotovo dva puta veći od granice od 10 %.

149 Tužitelji pojašnjavaju da su podnijeli detaljne informacije kojima se dokazuju povezanost, „djelomično preklapanje" ili očita komplementarnost i međudjelovanje između činjenica koje je u konačnici sankcionirao CNC i činjenica koje su sankcionirane u pobijanoj odluci. Naime, zabranjeni sporazum sankcioniran u potonjoj odluci može se objasniti samo na temelju i u općem ili organizacijskom okviru sporazuma sklopljenih među poduzetnicima koji su predmet istrage nakon pristupanja Španjolske Europskoj zajednici 1986. Dotad su se protutržišni sporazumi na španjolskom tržištu iz 1978. sklapali na nacionalnoj razini s obzirom na to da je to tržište bilo zaštićeno od uvoza carinom od 36 % na omotnice. Nakon tog pristupanja i postupnog ukidanja carina španjolski su proizvođači shvatili da održivost njihovih sporazuma ovisi o zaštiti španjolskog tržišta od ulaska stranih proizvođača na to tržište. Stoga su se ti sporazumi proširili na Francusku i Portugal sporazumom koji su 16. srpnja 1986. u Parizu (Francuska) sklopili glavni španjolski i francuski proizvođači te sličnim sporazumom koji je prethodno sklopljen s glavnim portugalskim proizvođačima. Ti su sporazumi dostavljeni svim španjolskim proizvođačima koji su se u okviru Asociación Española de Fabricantes de Sobres y Manipulados de Papel y Cartón para la Enseñanza y la Oficina (ASSOMA) okupili na sastanku održanom 16. listopada 1986. Potom su 1995. prošireni na društvo Hamelin i 1999. na švedskog proizvođača Bong kako bi se obuhvatile i nordijske zemlje, Ujedinjena Kraljevina i Francuska. Stoga je funkcioniranje sporazuma u Španjolskoj ovisilo o postojanju europskih sporazuma kojima se španjolsko tržište štitilo od ulaska stranih proizvođača na to tržište.

150 Prema mišljenju tužiteljâ, činjenica da se nije uzela u obzir novčana kazna koju je izrekao CNC također je diskriminirajuća u odnosu na njih. Oni su jedini poduzetnik među onima koji su u prvotnoj odluci proglašeni odgovornima za povredu kojeg je nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje sankcioniralo za činjenice povezane s činjenicama koje je sankcionirala Komisija. Suprotno onomu što je navedeno u uvodnoj izjavi 55. pobijane odluke, zahtjevom za smanjenje na temelju presude od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4) ne bi im se odobrila *de facto* prednost, nego priznala činjenična okolnost koja ne postoji u slučaju drugih poduzetnika sankcioniranih u prvotnoj odluci. Stoga tužitelji zahtijevaju od Općeg suda, i to podredno u odnosu na prvi tužbeni razlog te dodatno u odnosu na drugi tužbeni razlog, da preinači pobijanu odluku i smanji novčanu kaznu koja

im je izrečena za dodatni iznos od 33 % kako bi se uzela u obzir novčana kazna koju je CNC izrekao u svojoj odluci od 25. ožujka 2013., čiju je osnovanost Audiencia Nacional, Sala de lo Contencioso (Visoki nacionalni sud, vijeće za sporove) potvrdio u svojoj presudi od 29. ožujka 2017. Tužitelji u biti dodaju da se u toj presudi priznaje da se „razdoblje [nastanka činjenica koje je sankcionirala Komisija] preklapa" s razdobljem koje sankcionira CNC i da postoji preklapanje u pogledu proizvoda (papirnate omotnice). Time se potvrđuje postojanje djelomičnog preklapanja ili istovjetnosti organizacijskog okvira u pogledu praksi koje je sankcionirao CNC i praksi koje su sankcionirane u pobijanoj odluci.

151 Komisija zahtijeva da se ovaj tužbeni razlog odbije.

152 Tužitelji se u ovom tužbenom razlogu pozivaju na povredu načelâ proporcionalnosti i nediskriminacije, konkretnije načela pravičnosti, jer Komisija u biti, suprotno svojoj prethodnoj praksi odlučivanja, u okviru izračuna novčane kazne izrečene u prvotnoj i pobijanoj odluci nije uzela u obzir novčanu kaznu koju im je CNC izrekao u svojoj odluci od 25. ožujka 2013. kao jedinom poduzetniku među adresatima prvotne odluke, iako je iznos navedene novčane kazne već bio veći od 10 % njihova ukupnog prihoda (vidjeti uvodne izjave 46. do 55. pobijane odluke).

153 Suprotno tomu, Komisija osporava da se načelo pravičnosti, kako je priznato u presudi od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4, t. 11.), primjenjuje u ovom slučaju.

154 Najprije valja podsjetiti da prilikom objave presude od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4), kao prvo, još nije postojao sustav paralelnih nadležnosti Komisije i nacionalnih tijela nadležnih za tržišno natjecanje, koji se temelji na Uredbi br. 1/2003, za potrebe provedbe članaka 101. i 102. UFEU-a; kao drugo, nadležnosti nacionalnih tijela za primjenu, među ostalim, članka 101. UFEU-a, i samo njegova stavka 1., bile su ograničenije te, kao treće, način njegove usporedne primjene s primjenom nacionalnog prava tržišnog natjecanja još nije bio pojašnjen propisima u smislu članka 103. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presude od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr., 14/68, EU:C:1969:4, t. 2. do 9. i od 21. ožujka 1974., BRT i Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, EU:C:1974:25, t. 7. i sljedeće). Usto, presuda od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4), odnosila se na primjenu, koju provodi Bundeskartellamt (Savezni ured za tržišno natjecanje, Njemačka), samo njemačkog prava tržišnog natjecanja na zabranjen sporazum u pogledu kojeg je Komisija paralelno pokrenula postupak u svrhu primjene članka 85. UEEZ-a. Sud je u njoj stoga uzeo u obzir mogućnost da nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje i Komisija odvojeno i kumulativno izreknu novčane kazne kako bi u okviru svojih nadležnosti sankcionirali „isti zabranjeni sporazum", što je podrazumijevalo da je na temelju općeg načela pravičnosti potrebno izbjeći „kumuliranje sankcija".

155 Međutim, CNC je u ovom slučaju primijenio članak 101. UFEU-a i španjolsko pravo tržišnog natjecanja, u skladu s prvom rečenicom članka 3. stavka 1. Uredbe br. 1/2003 koja je upravo uredba u smislu članka 103. stavka 1. i članka 103. stavka 2. točke (e) UFEU-a (bivši članak 87. stavak 2. točka (e) UEEZ-a) u svrhu primjene načela navedenih u člancima 101. i 102. UFEU-a te utvrđivanja odnosa između, s jedne strane, nacionalnih zakonodavstava i, s druge strane, odredbi prava Unije u smislu presude od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4, t. 4.). Naime, tom se uredbom ne predviđa samo da se provedba članaka 101. i 102. UFEU-a u vrlo velikoj mjeri povjerava nacionalnim tijelima nadležnima za tržišno natjecanje na temelju izravne primjenjivosti njihovih odredbi, uključujući članka 101. stavka 3. UFEU-a (vidjeti uvodnu izjavu 4. navedene uredbe u kojoj se upućuje na izravno primjenjiv sustav izuzeća), nego se njome na temelju pravila o usklađenosti propisa predviđenog u njezinu članku 3. i načela nadređenosti (presuda od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr., 14/68, EU:C:1969:4, t. 6.) također nastoji očuvati dosljednost, odnosno ujednačenost primjene prava tržišnog natjecanja Unije, osobito članka 101. UFEU-a, i odgovarajućeg nacionalnog prava tržišnog natjecanja u pogledu rezultata koji treba postići kad je ispunjen kriterij utjecaja na trgovinu među državama članicama.

156 Iz toga proizlazi da, ako je, kao u ovom slučaju, područje primjene članka 101. UFEU-a otvoreno, više nije moguće smatrati da se postupcima koje su pokrenuli nacionalna tijela i Komisija nastoje postići „različiti ciljevi” u smislu presude od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4, t. 11.). Razlog tomu je činjenica da se, s obzirom na to da se ti postupci odnose na provedbu članka 101. UFEU-a, neovisno o tijelu nadležnom za tržišno natjecanje koje ih vodi, njima nastoje postići isti ciljevi, odnosno očuvanje tržišnog natjecanja u okviru jedinstvenog tržišta (vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisne odvjetnice J. Kokott u predmetu Toshiba Corporation i dr., C-17/10, EU:C:2011:552, t. 81.), i da, s druge strane, s obzirom na to da je nacionalno pravo tržišnog natjecanja i dalje primjenjivo, njegova provedba mora na temelju prve rečenice članka 3. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 dovesti do istog rezultata kao i primjena prava tržišnog natjecanja Unije. Iz toga slijedi da je u sustavu paralelnih nadležnosti na temelju iste presude „kumuliranje sankcija” u smislu presude od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4) moguće samo u slučaju paralelne primjene članka 102. UFEU-a i odgovarajućeg nacionalnog, ali strožeg prava kojim se zabranjuje ili kažnjava jednostrano postupanje poduzetnika, što ovdje nije slučaj.

157 Suprotno onomu što tvrde tužitelji, takvo „kumuliranje sankcija” ne može se temeljiti ni na navodnom preklapanju predmetnih povreda, a još manje s obzirom na njihove teritorijalne učinke. Sud je u tom pogledu već presudio, u pogledu slične situacije paralelne provedbe nacionalnog prava tržišnog natjecanja i prava tržišnog natjecanja Unije, u kojoj se primjena nacionalnog prava koju provodi nacionalno tijelo nadležno za tržišno natjecanje odnosila samo na protutržišno ponašanje na nacionalnom području, dok se postupak u pogledu primjene članka 101. UFEU-a koji je pokrenula Komisija odnosio na protutržišnu prirodu istog ponašanja na jedinstvenom tržištu, ali ne na predmetnom nacionalnom području, da načelo *ne bis in idem*, iako se na njega tužitelji nisu pozvali u potporu ovom tužbenom razlogu, nije primjenjivo jer nije ispunjen kriterij istovjetnosti činjenica (vidjeti u tom smislu presudu od 14. veljače 2012., Toshiba Corporation i dr., C-17/10, EU:C:2012:72, t. 96. do 103.). Usto, u predmetu u kojem je donesena ta presuda nije se istaknulo pitanje primjenjivosti načela pravičnosti te se nije postavilo na isti način kao pitanje na koje se odnosila presuda od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4, t. 11.), u kojoj je postojalo stvarno kumuliranje sankcija za isti zabranjeni sporazum na područjima koja su se preklapala, odnosno, s jedne strane, u Njemačkoj i, s druge strane, na zajedničkom tržištu, uključujući Njemačku. Suprotno tomu, u ovom su slučaju, kao i u situaciji u predmetu u kojem je donesena presuda od 14. veljače 2012., Toshiba Corporation i dr. (C-17/10, EU:C:2012:72), od početka isključeni takvo teritorijalno preklapanje i takvo kumuliranje sankcija.

158 Valja utvrditi, a da pritom nije potrebno konačno odlučiti o pitanju može li se načelo pravičnosti primijeniti na situacije u kojima se paralelno primjenjuju članak 101. UFEU-a i odgovarajuće nacionalno pravo tržišnog natjecanja, da se u ovom slučaju činjenice iz kojih proizlaze prvotna i pobijana odluka i činjenice iz kojih proizlazi CNC-ova odluka od 25. ožujka 2013. nisu odnosile ni na „isti zabranjen sporazum” ni na „kumuliranje sankcija” u smislu presude od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4, t. 3. i 11.), a još manje na iste činjenice jer su se povrede odnosile na različita područja te su bile različitog trajanja. Kao što je Komisija na to pravilno podsjetila, trajanje povrede koje je ona ispitala i sankcionirala na temelju prvotne i pobijane odluke odnosilo se na razdoblje od 8. listopada 2003. do 22. travnja 2008., dok je CNC odlučivao o protutržišnim ponašanjima u razdoblju od 1977. do 2010. (što se tiče omotnica za izbore), od 1990. do 2010. (što se tiče prethodno ispisanih omotnica) i od 1994. do 2010. (što se tiče standardnih omotnica i ograničavanja tehnološkog napretka). Usto, iz prethodno navedenog proizlazi da proizvodi na koje su se odnosila ta protutržišna ponašanja nisu bili u potpunosti jednaki kao oni koji su bili predmet zabranjenog sporazuma koji je sankcionirala Komisija. Stoga se tužitelji uzalud pozivaju na zajedničke elemente protutržišnih ponašanja koja su sankcionirana navedenim odlukama. Isto tako, s obzirom na to da je, s jedne strane, CNC sankcionirao ponašanje tužiteljâ samo u pogledu njegovih učinaka na španjolskom području, i to u različitom razdoblju, i da je, s druge strane, Komisija izuzela to područje iz svojih postupaka i područja primjene prvotne i pobijane odluke, tužitelji ne mogu tvrditi da postoji „kumuliranje sankcija” u smislu presude od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr. (14/68, EU:C:1969:4, t. 11.). Suprotno tomu, u tim je okolnostima, da bi kažnjavanje protutržišnog ponašanja tužiteljâ bilo potpuno i dovoljno

odvraćajuće, upravo potrebno uzeti u obzir sve njegove učinke na različitim područjima, uključujući vremenske, tako da se Komisiji ne može prigovoriti da zbog tih razloga nije smanjila novčanu kaznu koja je tužiteljima izrečena u prvotnoj i pobijanoj odluci.

159 Ta se ocjena ne dovodi u pitanje prethodnom praksom odlučivanja Komisije koja se odnosi na druge situacije, neovisno o njihovoj eventualnoj usporedivosti sa situacijom u ovom slučaju. U tom je pogledu dovoljno podsjetiti da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, takva ranija praksa odlučivanja ne predstavlja pravni okvir za novčane kazne u području tržišnog natjecanja i da odluke u drugim predmetima za potrebe utvrđivanja postojanja diskriminacije ili neproporcionalnosti novčane kazne imaju samo indikativni karakter (vidjeti u tom smislu presude od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 82. i navedenu sudsku praksu; od 10. srpnja 2014., Telefónica i Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, t. 189. i od 7. rujna 2016., Pilkington Group i dr./Komisija, C-101/15 P, EU:C:2016:631, t. 68.). Međutim, kao što je osobito navedeno u točki 158. ove presude, u ovom slučaju prigovori koje su istaknuli tužitelji ne mogu potkrijepiti neproporcionalnost novčane kazne koja im je izrečena.

160 Konačno, kao što to ističe Komisija, tužitelji ne mogu utemeljeno tvrditi da su diskriminirani zato što su jedini poduzetnik kojemu je CNC izrekao novčanu kaznu zbog njihova sudjelovanja u sličnom zabranjenom sporazumu u Španjolskoj s obzirom na to da je društvu Envel Europa, koje je društvo kći društva Hamelin, CNC u istoj odluci od 25. ožujka 2013. izrekao novčanu kaznu od 637 464 eura, što tužitelji ne osporavaju. U tom se kontekstu tužitelji ne mogu pozvati ni na navodno pogoršanje njihova gospodarskog položaja, na koje se može odnositi zahtjev za smanjenje novčane kazne u smislu točke 35. Smjernica zbog nesposobnosti plaćanja. Naime, s jedne strane, tužitelji ne osporavaju da, za razliku od društava Bong i Hamelin, tijekom upravnog postupka, uključujući nakon njegova ponovnog pokretanja, nisu podnijeli takav zahtjev Komisiji i, s druge strane, nisu podnijeli sličan zahtjev ni Općem sudu, osobito u potporu njihova drugog, podrednog dijela zahtjeva koji se odnosi na smanjenje izrečene novčane kazne.

161 Slijedom navedenog, ovaj tužbeni razlog treba odbiti kao neosnovan.

D. Zaključak

162 S obzirom na sva prethodna razmatranja, valja odbiti glavni zahtjev za poništenje.

163 Što se tiče zahtjeva za smanjenje novčane kazne koji je podnesen podredno, valja podsjetiti da, u skladu s člankom 261. UEU-a, u vezi s člankom 31. Uredbe br. 1/2003, sud Unije raspolaže neograničenom nadležnošću na temelju koje je ovlašten da osim pukog nadzora zakonitosti sankcije ocjenu Komisije, autora akta u kojem je taj iznos prvotno utvrđen, za utvrđivanje iznosa te sankcije zamijeni vlastitom ocjenom. Slijedom toga, sud Unije može izmijeniti pobijani akt, čak i ako ga ne poništi, kako bi poništio, smanjio ili povećao izrečenu novčanu kaznu, s tim da se ta nadležnost izvršava uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 25. srpnja 2018., Orange Polska/Komisija, C-123/16 P, EU:C:2018:590, t. 106. i navedenu sudsku praksu).

164 Takav postupak na temelju članka 23. stavka 3. Uredbe br. 1/2003 podrazumijeva uzimanje u obzir za svakog sankcioniranog poduzetnika težine predmetne povrede kao i njezino trajanje, uvažavajući osobito načela obrazlaganja, proporcionalnosti, individualizacije sankcija i jednakosti postupanja, a da sud Unije nije vezan okvirnim pravilima koja je Komisija definirala u svojim smjernicama (vidjeti u tom smislu presudu od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 90.).

165 U tu svrhu treba uzeti u obzir trajanje povreda i sve ostale elemente koje može obuhvatiti ocjena težine tih povreda, poput ponašanja svakog poduzetnika, uloge koju je svaki od njih imao u uspostavljanju usklađenog djelovanja, koristi koju su mogli imati na temelju tog djelovanja, njihovu veličinu i

vrijednost predmetne robe te opasnost koju povrede te vrste predstavljaju za Uniju. Usto valja uzeti u obzir objektivne elemente poput sadržaja i trajanja protutržišnih ponašanja, njihov broj i intenzitet, opseg obuhvaćenog tržišta i štetu prouzročenu gospodarskom javnom redu. Konačno, prilikom analize valja uzeti u obzir relativnu važnost i tržišni udio odgovornih poduzetnika, kao i moguće ponavljanje (vidjeti u tom smislu presudu od 8. prosinca 2011., Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, t. 56. i 57.).

166 U ovom je slučaju na Općem sudu da pri izvršavanju svoje neograničene nadležnosti odredi, s obzirom na argumentaciju koju su tužitelji istaknuli u prilog svojem zahtjevu za preinaku, iznos novčane kazne koji smatra najprikladnijim u odnosu na utvrđenja donesena osobito u okviru ispitivanja drugog tužbenog razloga (vidjeti osobito točke 136. do 146. ove presude) i uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti.

167 Najprije valja podsjetiti, s jedne strane, da je vrijednost prihoda od prodaje koju su tužitelji ostvarili 2007. iznosila 143 316 000 eura i, s druge strane, da je njihov prihod u 2013. iznosio 121 728 000 eura, što tužitelji nisu osporavali.

168 Nadalje, valja istaknuti da povreda ima određenu težinu s obzirom na to da su tužitelji u cijelosti sudjelovali u zabranjenom sporazumu čiji je cilj bio usklađivanje prodajnih cijena, podjela kupaca i razmjena osjetljivih poslovnih informacija na europskom tržištu standardnih kataloških omotnica i posebnih ispisanih omotnica, uključujući u Danskoj, Njemačkoj, Francuskoj, Švedskoj, Ujedinjenoj Kraljevini i Norveškoj.

169 Osim toga, utvrđeno je da je tužitelj sudjelovao u povredi od 8. listopada 2003. do 22. travnja 2008.

170 Što se tiče pogrešaka koje je Komisija počinila u okviru utvrđivanja iznosa novčanih kazni, valja podsjetiti da je Opći sud u biti smatrao da je točno da se u okviru metode koju je upotrijebila Komisija poštovalo načelo jednakog postupanja u pogledu tužiteljâ, društava Bong, Hamelin i Mayer-Kuvert, ali da se njome povrijedilo to načelo u korist društva GPV (vidjeti točke 139. do 142. ove presude).

171 Naime, društvo GPV nalazilo se u posebnoj situaciji zbog, s jedne strane, relativno velike vrijednosti svojeg prihoda od prodaje proizvoda koji je predmet kartela u 2007. na kojoj se temeljilo utvrđivanje njegova neprilagođenog osnovnog iznosa i, s druge strane, njegova osobito niskog ukupnog prihoda u 2012. i 2013. u odnosu na ukupne prihode drugih predmetnih poduzetnika, tako da je u njegovu slučaju uzimanje u obzir omjera proizvoda/prihoda i granice od 10 % kako bi se prilagodio njegov osnovni iznos nužno trebalo dovesti do znatnog smanjenja navedenog iznosa. Stoga valja utvrditi da, s obzirom na tu posebnu i drukčiju situaciju društva GPV te neprikladnost metode prilagodbe osnovnih iznosa novčanih kazni koju je Komisija primijenila na njega, drugi predmetni poduzetnici, uključujući tužitelje, čija situacija nije usporediva sa situacijom društva GPV jer su njihovi ukupni prihodi bili znatno veći, ne mogu ostvariti smanjenje slično onomu koje je dobilo društvo GPV.

172 S obzirom na prethodna razmatranja, uključujući razmatranja navedena u točkama 158. do 160. ove presude, i na potrebu da se ponderiraju različiti elementi koje treba uzeti u obzir u svrhu utvrđivanja iznosa novčane kazne (vidjeti točke 164. i 165. ove presude), Opći sud smatra da je iznos novčane kazne izrečene tužiteljima, osobito s obzirom na težinu povrede i trajanje njihova sudjelovanja u toj povredi, prikladan i da ga stoga ne treba smanjiti.

173 Stoga valja odbiti zahtjeve za preinaku koje su tužitelji podnijeli podredno i koji se odnose na smanjenje iznosa novčane kazne od 4 729 000 eura koja im je izrečena.

174 Prema tome, tužbu valja odbiti u cijelosti.

IV. Troškovi

175 Člankom 134. stavkom 1. Poslovnika određuje se da je svaka stranka koja ne uspije u postupku dužna, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Međutim, u skladu s člankom 135. stavkom 1. Poslovnika, iznimno, kad to zahtijeva pravičnost, Opći sud može odlučiti da stranka koja ne uspije u postupku, osim vlastitih troškova, snosi samo dio troškova druge stranke. Nadalje, u skladu s člankom 135. stavkom 2. istog poslovnika, Opći sud može jednoj stranci, čak i ako je uspjela u postupku, naložiti snošenje troškova djelomično ili u potpunosti, ako se to čini opravdanim na temelju njezina ponašanja, uključujući ponašanje prije pokretanja postupka. Konkretno, Opći sud može instituciji čija odluka nije poništena naložiti snošenje troškova zbog nedostataka u odluci, koji su mogli navesti tužitelja na podnošenje tužbe (vidjeti presudu od 22. travnja 2016., Italija i Eurallumina/Komisija, T-60/06 RENV II i T-62/06 RENV II, EU:T:2016:233, t. 245. i navedenu sudsku praksu).

176 Točno je da tužitelji u ovom slučaju nisu uspjeli u postupku u pogledu svojeg prvog i drugog dijela zahtjeva. Međutim, valja uzeti u obzir činjenicu da je ispitivanje tužbe u ovom predmetu otkrilo da Komisija nije bila dovoljno temeljita u pogledu definiranja metodologije prilagodbe osnovnih iznosa novčanih kazni i u pogledu načina na koji ju je primijenila i na koji je obrazložila svoju odluku (vidjeti točke 139. do 142. ove presude) a da pritom ti razlozi ipak nisu dovoljni da bi se navedeni dijelovi zahtjeva prihvatili. Ta nedovoljna temeljitost tim je više nezgodna jer je pobijana odluka druga odluka kojom se tužiteljima izriče novčana kazna jer su počinili predmetnu povredu, nakon što su već dobili poništenje prvotne odluke zbog nedostatnog obrazloženja u presudi od 13. prosinca 2016., Printeos i dr./Komisija (T-95/15, EU:T:2016:722). Opći sud smatra da su ti razlozi mogli navesti tužitelje da podnesu svoje tužbe.

177 U tim okolnostima, Opći sud smatra da je pošteno i pravično Komisiji naložiti snošenje vlastitih troškova i troškova tužiteljâ.

Slijedom navedenog,

OPĆI SUD (treće prošireno vijeće)

proglašava i presuđuje:

1. Tužba se odbija.

2. Europskoj komisiji nalaže se snošenje troškova.

Van der Woude Frimodt Nielsen Kreuschitz

Półtorak Perillo

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 24. rujna 2019.

Potpisi

Sadržaj

I. Okolnosti spora 2

A. Upravni postupak koji je doveo do donošenja prvotne odluke 2

B. Presuda u predmetu T-95/15 5

C. Presuda u predmetu T-201/17 6

D. Ponovno pokretanje upravnog postupka i donošenje pobijane odluke 6

II. Postupak i zahtjevi stranaka 9

III. Pravo 9

A. Prvi tužbeni razlog, koji se temelji na povredi načelâ pravne sigurnosti, zaštite legitimnih očekivanja i *ne bis in idem* 9

B. Drugi tužbeni razlog, koji se temelji na povredi načela jednakog postupanja pri utvrđivanju iznosa novčane kazne 13

1. Pregled ključnih argumenata stranaka 13

2. Uvodne napomene 18

3. Pregled sudske prakse 19

4. Osnovanost pravnih pretpostavki istaknutih prigovora 21

5. Usporedivost predmetnih situacija, jednako ili različito postupanje prema njima te objektivna opravdanost navedenog postupanja 22

a) Uvodne napomene 22

b) Ravnopravna prilagodba osnovnih iznosa novčanih kazni 23

1) Metoda prilagodbe navedena u pobijanoj odluci 23

2) Zakonitost načelâ i ciljeva na kojima se temelji prilagodba osnovnih iznosa 25

c) Usporedba sa situacijom društva Bong 27

d) Usporedba sa situacijom društva Hamelin 27

e) Usporedba sa situacijom društva GPV 29

C. Treći tužbeni razlog, koji se temelji na povredi načelâ proporcionalnosti i nediskriminacije ili pravičnosti 31

D. Zaključak 34

IV. Troškovi 36